

עשו לזרות להגרמיים, ובהמסרן עליהם ולהם בנפסם ובנפש בניו בממונו, בכל לבו יתדבק עליו רוח מהמזל על האורה הנעשית דומה לזה, והמה מתרלים ע"י הכבוד וההכנעה שנעשית להן, ומשפיעים להן בשפע, וכמו שאמרו הגסים האחרות וזאת חדלנו לקטר חסרנו כ"ט, נמלא דבהם בעיני עו"ז היה השפע שהיו מקבלים וההשפעה שמתנים בחדא אורחא, וישראל היו מקטירין הכל לאלקים יחיד, כח כל הכחות, אשר הסיבות אינם נפרדות מאתוירק בהשגחתו עושה בכל יום מעשי בראשית ומהיה העולם ברגונו, ולכן לא נאמר בקרבנות אלקים, שדי לבאות, רק ד', שלא ליתן פתחון פה למינים, ששמות אילו מלאנו על כחות פרטים, אשר יוכלו לקץ בנטיעות, לשלול הכחות והסבות מן היחיד המסבב כל הסבות, ולכן שם הויה שהוא מורה על עולם המחויב המלאות, אדון יחיד, משפיע הכל ומהיה כל, לכן אינו סמוך, כמו שמות אחרים אלקי, אדון וכיו"צ, ועל זה אמרו בספרי ולעבדו בכל לבבכם, שלא ירהר בהן בעבודה כו', כוננו שלא יבוא חליה לקץ בנטיעות, ולהבדיל מן היחיד המיוחד לזוה פעולה או השגחה, והנה הגוים היו יודעים קצת מדרכי אמונת ישראל, אשר נחפרסם בעמים, והנה מן הקטרה על המזבח וההיכל לא היו מורגשין מזה, שדימו שהעבודות זרות ג"כ משפיעין ומשפיעין, רק ארון העדות אשר אין עליו שום הקטרה וההשפעה מן האדם [רק ביה"כ], ע"ז חרדו ואמרו מי ילילו מיד האלקים האדירים האלה הם המכים את מזלם בכל מכה, כי במלכים היו הקטרות הע"ז רבות מאוד ומי בקי בזה כחרטומי מלכים ומכשפיהם, רק הארון הכה בהן מכה רבה, ולזה חרדו ע"ז.

וְהָיָה כלת עלי הבינה הדבר היטב ואמרה בהשכל, כי אמרו בירושלמי הוצא בתוס' גיטין סי' אכתוב להן רובי תורתך כמו זר נחשבו אילו נתנה התורה בכתב היו יולאין הללו בדיפתריות שלהן והללו בדיפתריות שלהן, כן הגם שנשאר צמות לבד, וזה בלא ארון, רק ההיכל והמזבח כמוש"כ בסוף תוספתא דובחים, אבל הגוים אומרים בני ישראל מקטירין לאלקיהם והם ג"כ מקטירין, אבל הארון שהוא משכן העדות בלא שום הקטרה, זה אין בגוים, אף לפי דעתם המשובשת לאליליהם, לכן אמרה כי גלה כבוד מישראל אל הלכה ארון האלקים, כי זה יאמרו גם בגוים יש באופניהם המשובשים לע"ז, ודו"ק.

בן בשניה, הוא הזמן, השבת הוא מושפעי שמי שלא טרח בע"ש לא יאכל בשבת, ומוכן כל לרבו מע"ש. אכן הוא משפיע, כי הוא מקור הברכה, כמו שאמר

ד' עם העולם הוא ביחס ודמיון מה, **בן** יש במשכן ג', וזה החלי, אשר בו עמד מזבח נחושת הנה תמיד כביכול הוא מושפעי, כמו שכתוב לחמי לאשי, שהיה מזון העולם וקיומו, כמו שהלחם הוא מזון לגפשי, ומלאנו שבעים פרים דלא ליתרוקן עלמא מן ע' אומות, כמו שאמרו סוף סוכה וכו"ה"ק, דד' מלאות גוברין ממנן מיתזון מן אימורים ופדרים כו', נמלא כי הוא מושפעי בקרבנות והקטרות תמיד מן האדם, והוא משפיע תמיד, כמו שאמרו פ"ק דכתובות מזבח מזין מזיח, מחבצי, מכפר, ולכן נקרא קדש קדשים, ששתי קדושות הוא השופעות יש בו, ואחרי זה ההיכל, ששם השולחן והמזבח, שאמרו בפרק לא יחפור, ששם ילא עשירות וחכמה לעולם, האי מרבי ידיה והאי מרבי ידיה, ולא היה שם הקטרה כלל, רק סידור השולחן, שנקטרו הבזיכים במזבח נחושת, והלכת הכרות, והקטרת שחרית וערבית, נמלא השפע בא משם בלא הפסק וקבלת השפע מן האדם מעט מעט מהרבה, ובקדשי הקדשים שם ארון ברית ד', ששם שכן כבוד יושב הכרובים, ומשם ילאה נבואה לעולם, והיו שואבין רוח הקודש, כמו שאמרו בירושלמי שיונה בן אחימי מעולי רגלים ושרתה שכינה, פירוש בלא הזמנה והכנה לנבואה ולכך ברח מהנבא, כי היה בלא הכנה והזמנה והיה חושב שאינו ראוי לזה, ואמרו ששם ילאה אורה לעולם, וכל ההשגחה האלקית, ושפע לא היה מצוי אדם כמעט מאומה, רק מעט לקישור כמו הקטרת ביוה"כ, וכל השנה לא בא אהרן אליה, ולכן כתיב והיה קדש, שחדא קדושה הוא השפעה מהש"ת לבד, וזה רק מעטותותו, אשר במקום שהכבוד מתייחד וכנגד עולם השכליים הנבדלים יבוא איש ויקטיר כאילו הוא משפיע, ולהשפעתו לריך, וכאילו השכליים תלוים בהאדם, ולפעמים נגלה הכבוד בתמונה, כמו שאמרו ירושלמי יומא פ"ה, ולכן קוראין למפטיר רם ונשא, ורמז ע"ז ר' יוחנן בסוף מגילה במקום גדולתו שם אתה מולא עמותותו, יעו"ש היטב ודוק, ולכן כיון שהוא נגד עולם השכליים הנבדלים, אשר למעלה ממנו הש"ת, ובעולם השכליים הנבדלים לא עלה איש, רק משה פרץ גבול האנושי, וכמושא מה לילוד אשה בינו, לכן אמרו בתו"כ אהרן בבל יבוא ואין משה בבל יבוא, שהוא נכנס למשכן העדות בפנים כו'.

והנה ידוע דברי רבינו משה בהלכות עו"ג, שמעולם לא עבד אדם ע"ז ואבן, רק היו מדמים, שהש"ת הילק השגחתו ומכר אל גרמי השמימיים, וכל אחד ממונה על כח אחד, והיה בדעתם המשובשת, שהם משפיעים ברגונם, והמה בחירים ע"ז, וכיון שכן

משך

אחרי

חכמה

לא הקצרה וכיו"ב. רק שמעם ילאה השפעה לכל העולם, ולכן נסמכו מיתחן ליוהכ"פ, מה יוהכ"פ אינו מקבל כלל ומשפיע לכל השנה כפרה וטהרה, כן מיתחן מדב ואביהוא שהיו משפיעים ולא מושפעים. ודוק:

בקרבתם לפני ד' וימותו. פירוש וימותו לפני ד', ולכן כפל הדבר ויאמר כו' דבר אל אהרן אחיך, לפי שדרשו מהנותרים, שכל בני אהרן היו ראויים להשקף, רק שתפלתו של משה עשתה מחלה וכמו שאמר וגם באהרן התאקף ד' ואתפלל כו'. לכן אמר אליו דבר אל אהרן שאחך הוא, פירוש ולפיכך אני נושא לו פנים על בנים הנותרים, ותדבר אליו שאחך הוא, והוא ע"ד הרמז.

והנה מהסמיכות בואת אהרן אל הקודש וכו' אל מיתת שני בני אהרן, ולמה היה לריך לאמר זה הדבר של בשעור למדש השביעי ביום שמיני למולאים, למאן דאמר דפרשת כה"ג שבעה ילפינן מסני [דלמ"ד] דילוף ממולאים מש"ה סמך לאגמורי פרישה כדאמר בירושלמי עיי"ש. אמר בירושלמי ריש יומא מה יוהכ"פ מכפר, אף מיתת לדיקים מכפרת, ולמה סמך מיתת מרים לפרה אדומה כו', מה פרה אדומה מכפרת כו', למה נסמכה מיתת אהרן לשבירת הלוחות כו', מה שבירת כו' קשה לפני המקום בה אף מ"ל, הביאור, דיוהכ"פ מכפר מלד שהוא עת רטון, והוא ענין סגולי למקום ב"ה אשר בו יכפר עון עמו בנ"י, כן במיתת לדיקים הוא עת רטון, ורובב ערבות שש ושמה בבוא אליו נקי ולדיק ומכפר, והוא מלד הסגולה, אך בתנאי שיהיה כמו ביוהכ"פ, דאימת יוהכ"פ מכפר, דוקא כשקראוהו מקרא קודש, הא במצטע ביום הכפורים, שמצבו ואינו מחשיבו בלבד, רק כמו כל הימים אינו מכפר, כן בלדיק אם מחשיבו ומרוממו אז מיתתו מכפרת, אבל במצטע בלבד את הלדיק, אז אינו מכפר עליו. [ואולי זה כונת ראוי לקבורו בחיים, היינו בחייו של חכם, שמייתו לא כפרה עליו מאומה]. ואח"כ אמר דוגמת פרה אדומה, שהיא גורמת טהרה, כן ע"י מיתת לדיק נחשורר האדם לעשות תשובה ולטהר מחטאיו, שמתבונן אם בארצו נפלה שלהבת וכו' וכיו"ב, אז על דרך הני בריוני דר"י, דאמרו עד השתא הוי לן גברא דבטי רחמי עלן כו', וזהו ענין טהרה כפרה אדומה, וכשבירת הלוחות, הפירוש, שיש לך המוחלטני ולדק המלטרק, כמו בדורותיו היה לדיק, הא בדורו של כו' לא היה לדיק זה לך המלטרק, וכמו יש רע המוחלטני ורע המלטרק וכמו כי זאת להזכיר עונני שעד עכשיו הייתי לדיק ועכשיו נגידך אני רשע, וזה שאמרו הלל מחייב

שאמרו ויברכהו, שהשבת נותן שפע לשבת ימו המעשה, והוא כמו היכל, שהשפע מרובה מן השבת במזון וחיות, וחכמה לכל ששת ימי המעשה. [אולי ע"ז יורה ג' דברים שאדם לריך לשאול בתוך ביתו עישרתם, שלקראת זה משפיע השבת ברכה במזון, ועשר בשביל שחמשה, ערבתם, הוא התנועה וההתנועות ממקום למקום, שזה מורה על החיות, כי כל חי מתנועע, וזהו הטלטול ממקום למקום, או הוא עירובי תחומין לשיטת רש"י ודאי הוא התנועה, הדליקו את הנר הוא נגד החכמה, כי אור הוא חכמה ואור זו תורה, וכתוב על דרכיך נגה אור, ושמעתתא בעי ללותא כו' ודוק.]. וההשפעה שגשפע הוא מעט ג' סעודות וקה"י, לא כן יום הכפורים, הוא אינו נשפע מאומה, כי אינו לריך לא רחילה ולא סיכה, ולא אכילה, ושתיה, ואין עליו שום הכנה מערב יוהכ"פ, רק הוא משפיע כפרה וטהרה לישראל לכל השנה, והוא נגד עולם שכליים הגבוליים, ואז ביוהכ"פ בא אהרן בשליחות כל ישראל, כמו שאמרו פ"ק דיומא שליח ב"ד אתה, ובכלליות ישראל בא אל הפנים בין הבדים, שהוא נגד עולם שכליים הגבוליים כמו שביארנו.

והנה בלדיקים יש שלשה מדרגות, יש ככל המון הלומדים, אשר המה לומדים לעשות רב וכיו"ב, ומפרנסין אותן, ומטילין מלאי לכיסן, ומשלמים עבורם מסים וארנוניות, וכיו"ב, הוא בגדר עולם המוכחי, שמשפיעין על העולם, שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה, ללומדיה לא כאמר, אלא למחזיקים, יותר מזה יש גדולי הדור, אשר מושפעים במקלת שאמורים במלאכה כיון שנתמנה פרנס עה"י, ומשפיעין בשפע רב על הדור, ע"ז ההוראה אמרו בירושלמי מו"ק ר' יוחנן שמע דר"ח תשיש כו' שמע דדמך נחית מן חמריה, ואפיק מנא טבא דשבתא ובזעיין, להראות שהיה ראש ישיבה ר' חנינא והיה נתפרנס מן הגבור אבל היה משפיע בתורתו, כמו שאמר (ב"מ), אי משתבח תורה מישראל מהדרגא לה מפולפולי, והיה יודע שם הפורש (ירושלמי יומא פ"ג), נמלא השפע היה רב לבלי ערך מן מה שגשפע והיה בגדר שבת, לכן קרע מאני דשבתא, והנה אמר ונקדש בכבודי הא בגדר ארון חלקים, שה' כבוד לישראל וכמו שביארנו דברי כלת פנחס, ואמר משה כבוד אני ב' או ב', עכשיו הם גדולים ממנו שהן משפיעים לישראל [וכמו שאמר וכל ב"י יבכו את השריפה] ולא היו מושפעים כלל, שאהרן זכה לכהונה לבניו ומשה היה מלך, משא"כ הם ביום משתחם חיקך מתו, המה נקראו במכובדיי, והמה כעין משכן כבוד ד' בארון העדות, שאין שם קבלת השפעה

כו' וכפר מטומאות בני כו' וזה טומאת מקדש וקדש ושעיר הפנימי היה מכפר על ים זה ידיעה בתחילה ואין זה ידיעה בסוף. ועל מזיד כהנים פר מכפרי ועל זדון טומאת שער המשתלח מכפר יעו"ש. ואמר ר"ש פ"ק דזבחים שני שעירי עלתה למה באין על טומאה שאירע בין זה לזה כו'. ולפ"ז כל זמן שהיו ישראל במדבר. הרי הם היו אסורים בבשר תאווה והיו אוכלים בשר קדש חדיר. והיה מאוי טומאת מקדש וקדשיו ביותר והיו לריבין לכפרה לכן היה נכנס בכל עת בעבודת היום לכפר טומאת מקדש וקדשיו ודוק.

וְרַבִּי דברי הספורט יתכן מה דבשמן המשחה לבדו (דמשמן עם הדם משח גם לבניו אבל מהשמן לבד) לא משח רק המזבח עם אהרן. לבד בלא בניו מפני שהיה עליהם קדושת המשכן וכל כליו שעיקר המשחה היה עליו מטעם והגחלים של קטרת נטלים ממזבח החילון ובזיכין נטלים מפנימי ונקטרין בחילון ואהרן היה עובד עבודת המשכן היינו קטרת ונרות. ודוק: **בזאת** יבוא אהרן כו' בזכות מילה. שנאמר זאת הצרית אשר תשמרו כו' מדיר. בירושלמי אמר ר' לוי מפני מה כ"ג משמש בשמונה בנדים כנגד מילה שנחנה בשמונה. וכאן משמש בד' בנדים משום דבפרק הזרוע והלמייס מביא ועל כל עם הקהל יכפר אילו העבדים ובעבדים איכא מקנת כסף שנימול לאחר (שבת קל"ח) לכן כאן שגם המה בכלל הכפרה משמש בד'. והפירוש דמילה אם אינו מקיים זאת בריתי הפך כתוב הכרת חכרת דאף לאחר יוה"כ דאינו מכפר על מפר ברית בבשר לכן יבוא בזאת במילה ודוק:

יְרוּשָׁמִי יומא פ"ב ה"ג. מפני מה אינו משמש בבגדי זהב כו' חגי ר' חייא ולבשם ובלו שם שם היו גנוזין שם היו מרקיבין ולא היו כשרים לכה"ג אחר. יתכן דמשני שלכן לא נותה התורה לשמש בבגדי זהב שכיון שכן לכל יוה"כ"פ היו לריבין בגדי זהב אחרים וא"כ התורה חסה על ממון של ישראל וכדאמר מנחות דף ע"ו כו"ב. ובפרט האבנים שלא היו משיגים אותם רק בקושי וכמו דאמרו בגמ' גבי דמא בן נתניאל ודוק. וראיתי במ"ר פ' אחרי כל הלשון ר"י דסכנין בשם ריב"ל בשביל לחוס על ממון של ישראל. ונראה דנשמט מן הירושלמי וכמו דפרישית:

וַיִּרְדּוּ במים את בשרו ולבשם. בכל הרחילות כתוב ורחץ בשרו במים. ויתכן דתקן עלה ונסתפג והאריך במשנה למלך מה לורך להסתפג ופשוט

מחייב העניים. ואם יש לדיק אשר הוא מורה ומדריך הדור ובני דורו אינם נושאים לו פנים ואינם שמים לב לדבריו והיה להם ללמוד ולא למדו אז השי"ת הוזהר בהלדקס לוקח הדיק ואז נגד שאר האומות המה לדיקים שכשהיה הדיק בחיים היו נגדו רשעים. [וזה כונת הספרי תריבחו על מי מריבה נסתקפת לבוא לו בעלילה כו' שלכן מת אהרן שהיה מדרגתו גדולה לדור החדש. וזה פירוש העלילה. ודוק.] וזה ממש כשבירת הלוחות. ששיבר אותם כדי שידונו כפניה ולא כאשת איש. שאם ידון אותם בעשיית העגל בעת קבלת הלוחות בידם. מה גדולה עונם. לכן שבר אותם. וזה דומה ממש לשבירת הלוחות. והבן. ויהי' שיקיים בנו ומחה דמעה מעל כל פנים:

בזאת יבוא אהרן כו'. במדרש א"ל הקב"ה למשה לא שכנס שאתה סבור כו'. אלא בכל שעה שהוא רואה לכנס יכנס. רק שיכנס בסדר הזה. הנה בספר גביעי הכסף הובא בשם הגר"א דפירוש פשוט. דאהרן היה יכול לכנס בסדר הזה. רק שבניו לא היו רשאים רק ביוה"כ"פ. ונחגלה לנו טעמו עפ"י משי"כ הספורי בסוף אמור, הא שכתוב בקטרת ובהטבה אהרן משום. שזאתן ארבעים שנה היה הענין שורה על המשכן יומם ולילה וכמו ש"כ כי ענן ד' על המשכן יומם כו'. ולכן בעבודות שבהיכל. ששם היה ענן ד' היה דינו אותן ארבעים שנה כמו ביוה"כ"פ. שכתוב בו כי בענן ארצה על הכפורת. ודפחתי. ולכן כל אותן ארבעים שנה היה לו רשות לכנס בסדר הזה כמו כה"ג ביוה"כ"פ. ולכן כתוב בסוף הפרשה והיתה זאת לכם לחוקת עולם במדבר השביעי כו' אחת בשנה כו'. שלדורות הוא רק ביוה"כ"פ. שאז ישראל כמלאכי השרת. וראויים לכפרה זו ולשכינת הכבוד על הכפרת בענין. וא"כ אף אלעזר אחרי מותו היה לו רשות כן ודו"ק.

וזה פירוש הפסוק בתורה וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה. שזה מחויב לכפר אחת בשנה גם אהרן. אבל ראוי יותר מאחת בשנה. בכל שעה שהוא רואה ומולא עלמו מוכן לזה. רק שזה מוכרח לכפר אחת בשנה. אכן לדורות מדין חטאת הכפורים אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם כו'. שרק אחת בשנה. לא פעמים בשנה ראוי לכפר. שלדורות שאין הענין שורה. אין ראוי לכנס רק אחת בשנה. ולכן כתוב אחת בשנה יכפר. שעיקר הדיוק. שרק אחת מכפר לא פעמים. ועיין מה שדרשו רז"ל פ"ק דשבוועות ודוק. **והמעם** נ"ל. דכל עבודות היום כתיב וכפר את מקדש הקדש ועל הכהנים ועל כל הקהל

משך

אחרי

חבמה

יומא י"ט ע"ב מעשה בלדוקי אחד שהתקין מבחון כו' בליאתו היה שמח שמחה גדולה כו' אמר לו בני וכו' לא היו ימים מועטים כו' וי"א בליאתו ניגף כו' שבה מלאך וחבטו הענין דפליגי במה דפליגי אמוראי בגיטין כ"ג אם מהימן כ"ג לומר שפיגל האיל והיה בידו ועיין תוספתא תרומות פ"ב במה דפליגי ר"י וא"כ ת"ק סבר דמהימן לומר דפיגל ולכך נאמן שלא הקטיר כהלכתו ובעי קטורת מחדש אבל ר"ח סבר דאינו נאמן וא"כ לא היו מקטרים קטורת ע"ז קאמר בליאתו כו' שבה מלאך דבירושלמי פריך הא כתיב וכל אדם אפילו אותן שפניהן פני אדם ומשני דקטרת לא נעשה במלתו וא"כ שפיר הקטירו קטרת אחרי וזה פשוט ודוק:

יומא דף כ"ג. כיון שהגיע לשמי קורה כו' עד שנתמלא הבית עשן שנאמר והבית ימלא עשן. נראה דמפרש כמו בילקוט בשעה שבה עוה"ו להקטיר קטרת בהיכל ושוליו אילו שמונים כהנים כו' וזה והבית ימלא עשן משען קטרת של עוה"ו. יעו"ש.

וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל וכו' וכן יעשה לאהל מועד כו'. רבי שמעון מפרש שיכפר על עניני קדש, שאם היה העלם או זדון בטומאת מקדש וקדשיו וכפר ע"ז ורבי יהודה סבר ההוא מבטי ליה כי היכא דעביד לפני ולפנים הי"נ נעבד בהיכל ור"ש ההוא מוכן יעשה נפיל ורבי יהודה אי מההיא הוי"א ניתי פר ושעיר אחריני ונעביד קמיל (שבוטות ח'). פירוש דגם לר' יהודה אין הפירוש על הקדש, היינו בהיכל על הפרכתו דלשון וכן יעשה אין לו שום חיבור ועוד, דחבירו מוכיח וכלה מכפר את הקדש ואת אהמ"ע כו' הרי דקדש הוא על הכפרת אבל האמת כי כן כיון ר"י דאם הוי כתוב וכן יעשה לאהמ"ע לחודיה או הוי כתוב וכפר מטומאות כג"י הוי אמינא דוכן יעשה על כל הכתוב בפרשה קאי שישחט פר ושעיר ויביא דמם לאהמ"ע. לכן כתב וכפר על הקדש שחליין שרק הכפרה הוא הזריקה על הקדש ועל אהל מועד בזה מליין תכונת המקומות להודיע שרק הכפרה לריכה שמהא בזה ובזה לא השמיטה ושי"ר. וז"ל:

וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל ח"ו כפרה ששוא לו ולאחיו הכהנים וכל קהל ישראל הוי אומר זו הקטרת (יומא מ"ד). הכונה דהשעיר הפנימי בא על טומאת קדש ומקדש ביש בה ידיעה בתמילה ואין בה ידיעה בסוף משום דבעניני הקדש והמקדש העון של הכהנים יותר גדול במה שהן הן הממונים על הקדש וכי חטאו בזה הוא

ופשוט משום דמלות בגדי כהונה בדי שיהיו חדשים וכי יתלכלכו במים יושחק חירושן וכמו דאם הולרכו לנחר אין מכבסין אותן כו' ובגדי לבן מלואן במובחר שבדד וכי לא יסתפג יוסר לבנינותן ולכן כתיב במים את בשרו שיהיה בשר יבש לא לח ממים ופשוט:

וכפר בעדו ובעד ביתו. מנין שבשם כו' מנין שבאנה נאמר כיון כפרה ונאמר בחורב כפרה כו'. והא דלא ילפינן דבעגלה ערופה באנא משום דנוסח הלשון כתיבא באורייתא ולא נאמר אנא. וטעמא דהיכא דכתיב שהאיש יכפר לשלול יכולת הכפרה מן האיש ולהראות כי הוא ברחמים ותחנונים ואין תפלתו קבע לאמר שהש"ת מחויב למלאות רצון בקשתו כתיב אנא בתחנונים. לכן בחורב שמשא אמר אולי הכפרה יחס הכפרה לעלמו אמר באנא בלשון תחנונים. ומיני יליף לכ"ג דכתיב וכפר שחלה פעולת הכפרה עליו לכן לריך לומר באנא משא"כ בעגלה ערופה שלא נתיחסה פעולת הכפרה אל הזקנים לא לריכי לומר אנא ומש"ה לא מסיק בגמרא רק בקשיא דכל קשיא יש לה תירוצו ודוק:

וכפר בעדו ובעד ביתו. ביתו וזאשתו. ולא מסתברא לרבותי דביתו מיקרו גס בגי' ואם כן אם ימותו בניו ביוהכ"פ באמלע עבודה יהא מעבד. ותורה דרכיה דרכיה נועם. לכן מסתברא רק אשתו משום דזה יוכל לישא אחרת. ולכן בעבד דנרלע דכתיב ב'י אהבתי את אדוני אשתי ואת בני חוינא דהקפיד התורה שיהיו לו בנים לכן גם אהבך ואת ביתך דרשינן שיהיו להרב אשה ובנים וכמו דכתיב כי טוב לו עמך שיהיו שניהם שוים. יעו"ש קדושין כ"ב ודוק:

ישחט את פר החטאת אשר לו. הגה אמרו יומא מ"ג דשמואל סבר דשחיטתו פרו בזה פכולה דכתיב אהרן ומוקה. יעו"ש. והנה בירושלמי הוריות אמר דמוחיבין לר"י דסבר דשעירי עו"ג אינם טעונים סמיכה דהא כתיב בדברי הימים גבי חזקיה ויגישו את שעירי החטאת כו' ויסמכו ומשני הוראת שעה ה' נראה פירוש דבא על זדון ולכך ע"כ הוראת שעה ה' ולפי שבהו לכפר על הממלכה ויהודה סמכו המלך והזקנים ידוהם כמו בעלים ולפי שבהו לכפר על המקדש הוי כמו פרו של אהרן דמכפר על הכהנים על הזדון לבד דבשוגג מתכפר בשיעור הפנימי וה' שחיטה בכחן ולכן כתיב וישחטום הכהנים. ודוק. וקבלה כתיב גבי בן בקר ולקח הכהן מדם הפר דם מהפר לכן כתיב חמון גבי בקר וישחטו הבקר ויקבלו הכהנים את הדם כמו דמפרש בתורה גבי בקר והוסיף לכל הקרבנות למדנו משם. ודוק:

משך

אחרי

חכמה

צו 198

הוא כעול צמה שהופקד עליו והוא כמו שכתב בספר העיקרים על חטא שחול במאמר ד' פרק כו' אבל החטא בדברים אחרים או בקדש באין בה ידיעה במחילה שזה הכהן אל העם, ולר' שמעון דסבר דוידוי של פר' מכפר על הכהנים צמה שהשעיר המשתלח מכפר על ישראל, יתכן משום דבמפעל אשר ילא לאור השמש, בזה יגדל עון הכהנים, משום דלפי ערך קדושתם, כן החילול השם יותר גדול, אבל קטרת בא על דבר שבחשאי, בזה באין חילול השם, שזה העם ככהן לענין כפרה ודו"ק, ועוד דר"ש לטעמיה, דעבודת הש"ת עם עבודת הגוף כל יתאימו, דאמר אפשר כו' תורה מה תהא עליה, לכן כהנים שפרנסתן מלוי' בעי כפרה בפ"ט:

ובא אהרן אל אהמ"ע, להוליך כף ומחתה, וקשה דהוה ליה למכתב ובא אהרן אל מצית לפרכת, דשם היה כף ומחתה בין צ' בדי הארון, והנראה, דכניסה רקנית לאהמ"ע בלית, עיין מנחות כ"ז, והנה כאן בקטרת, דלריך ליקח הגחלים מהמזבח אי אפשר שיאל עם המחתה והכף מהעזרה, וכן דרס פר כיון שנשחט הפרי, הרי מוכרח לבוא דרך ההיכל, ובכ"ז כתיב קדמה, להורות דמוכרח להיות ללד מזרח הכפרת, כדיליף ראב"י שם, אבל כאן הלא לבין הבדים מוכרח צבוא, להוליך כף ומחתה, ולהיכל אינו לריך לבוא דמאי עייל דרך אחורי הכפרת ולהוליך הכף ומחתה מבין הבדים, יענין תוספות שם ד"ה דרך משופש, לכן אמר ויבוא אהרן אל אהמ"ע, שדרך ההיכל מוכרח לבוא להוליך הכף ומחתה מבין הבדים ודו"ק:

ואת פר החטאת ואם שעיר החטאת אשר הובא את דמו לכפר כו' יוליא, בתוכי ובגמרא דף ס"א וכולן מטמאין בגדים ונשרפין אבית הדשן דברי ר"א וריש, וחכ"א אין מטמאין בגדים כו' אלא האחרון הוא' וגמר בזה כפרה, ובמאי פליגי, ועיין תוספות ישנים, ונראה דאם נשפך דם השעיר טרם שזרק ממנו על המזבח, הלא כילה כבר דם הפר ולריך להביא עוד שעיר להזאות שפ"ג המזבח, איכ הפר לא ראה את השעיר, דכבר כילה דם הפר והשעיר האחרון לא בא, לכן לחכמים דאינו נשרף אבית הדשן, ומטמא בגדים רק אחרון, מלי להיות דהשעיר המטמא בגדים לא ראה ולא נשחט עדיין בעת היות דמו של פרי, ולזה אמר ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת, ואת להפסיק בין פר להשעיר, אבל ר' שמעון לטעמיה אייל בב"ק דף ס"ה ואת הדר ערביה קרא, והאי דכתב את לאפסוקי בין פרי, שהוא של כ"ג ומכפר על הכהנים, לשעיר, שהוא של עדה ומכפר על

העדה, איכ קאי על השעיר הבא בדיו פר כאחד שמטמאין בגדים, ודו"ק:

ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא, הנה פרט אותם, אף דבחלב החטאת כלל אותם להקטרה משום, דכאן הוה כמו מילואים בכה"ג תחילה במקום כמו שאמרו ריש יומא, וסד"א דהוי כמו מילואים בשמיני דפר אהרן נשרף ושעיר העם נאכל, לכן אמר דלא כן, רק פר אהרן נשרף, וכן שעיר העם משום, דשנייה הובא דמם בקדש, שבמילואים היו מילואים, לכן חלק בין אהרן לעם, אבל בהקטרה גם במילואים נקטר החטאת כתב סתם ודו"ק:

והשירף אותם יכבם בגדיו ורחץ בשרו במים, לא כתב וטמא עד הערב, וכמו שכתב גבי כהן השורף את הפריה, משום דביוהכ"פ אינן מקריבין רק קרבנות שזמן קבועים ודוחין את העומאה ודוקא טומאת טבול יום, אבל טומאת עלמו כשיש מים לטבול לא הותר ולריך לטבול, וכדאמר בירושלמי פרק כ"ד לולין היו הלבוז מגעי שרץ, עושין בטומאה, שאין מים לטבול, אבל יש מים לטבול, אינן עושין בטומאה, ושם מלינו לפרש דוקא גבי פסח, דשוחטין וזורקין על טבול יום, אבל לא על טמא שרץ, ואיכ בשיש מים לטבול לא דחי טומאה והוי פטור, אבל מסתברא גם בכהן טמא בקרבן לבזר, דלריך לטבול, דטבול יום קילא טומאתו, כמו לענין כהן, ששמש בטומאה אחיו הכהנים מפלגין את מוחו, מסתברא דוקא טמא, לא טבול יום ועיין ראב"ע, וביום הכפורים אסור לאכול, ולכן לא כתב וטמא עד הערב, משום דבבבזר דחוייה טומאה, ולאכול אסור, ואי משום מגע תרומה, הא אסור ביוהכ"פ ליגע באוכלין, עיין מנ"א סימן תרי"ב ודו"ק:

כ"י ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם כו' לפני ד' תטהרו, פירוש, דאמרו בתניגה, דכלי שאין בו כשופפת הנוד, אם הטבילו בו כלים טמאים אינו טהור, אם לא שהכלי החילון טמא, ומיגו דמועיל השקה לטהרו לגוף הכלי מועיל לטהר הכלים הפנימיים יעו"ש, כן דרש בבבבזר, מכל חטאותיכם לפני ד' שאינו יודע בו אלא ד', וזה חייבי אשמות תלוין, ואפי"ג דלא איתידע ליה כללי, אף ספק ידיעה, מכפר (שם י"ח), ולזה אמר, כי אם ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, פירוש מהחטאים הבאין עליכם, שגראין לכל וגלגין לכם, ולכן אף מכל חטאותיכם לפני ד' תטהרו, דהואיל ומועיל הטהרה לעון הנגלה מועיל לטהר אתכם אף מעבירות הכסויים ונסתרים מכם, וגם העבירות שאינו גלוי אלא להשם תטהרו, וזה דוקא

משך

אחרי

חכמה

דוקא ברולה בכפרתו של יוהכ"פ ומכיר עלמנו לחוטא ולריך כפרה. הא באומר איני רולה שתכפר לי יוהכ"פ שאינו מכיר עלמנו לחוטא. אין יוהכ"פ מכפר אף על החטאים הנעלמים מעין האדם וכמו דאמרו בכריתות דף ו' במצעת ביוהכ"פ דמביא אשם תלוי אחרי יוהכ"פ. יעו"ש ודו"ק.

דגה רבינו משה כתב. דעל קלות יוהכ"פ מכפר בלא תשובה. עיי"ש בלחמ"צוה וטעמו פשוט. דלרבי אמריגין במסכת יומא תשובה ומיתה מכפרין עם יום הכפרים. לימא דלא כרבי אפילו תימא כרבי תשובה בעי יוהכ"פ. יוהכ"פ לא בעי תשובה. חזינא דלרבי דסבר דיוהכ"פ מכפר אף בלא תשובה על חמורות בכ"ז תשובה לחודא לא מכפרא. א"כ לרבנן. דסברי בקלות דתשובה מכפרת לחודיה כדחנן במשנה דיומא כס"כ דיוהכ"פ לחודא מכפרא. ופשוט. ולפלא בעיני דכבר האריך רבינו דהדיעה אינה מוכחת להבחינה עיי"ש ובעיקרים ובשל"ה וא"כ לפלא על קשיית ירושלמי דיומא בסוף אמר ר' חונא כו' שהיה בדעתן להביא שעיר אחר ולא הביאו ר"י בר"ב בעי ואין הקב"ה רואה הנוול ויכפר מיד ולפלא הא אינו מכריח. ולי"ע.

ובמתני' סוף יומא. עבירות שבין אדם לחבירו אין יוהכ"פ מכפר עד שירלה את חבירו אבל אם ריגלו אז יוהכ"פ מכפר. שגם על עבירות שבין אדם לחבירו לריך כפרת יוהכ"פ. וזה שאמר דרשו ד' בהמלאו אמר ר"ג אילו עשרת ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ. וזה על שבין אדם למקום. שכביכול ממלא את עלמו ויהי כעשרת הימים ויגוף ד' את כול אר"ג אילו עשרת ימים שבין ר"ה וזהו על שבין אדם לחבירו ג"כ תלוי בעשייתו. ולזה דרש ראב"ע מכל חטאותיכם לפני ד' והו' החטאים שבין אדם למקום. שלפני ד' חטאיו. והיו חטאיהם. ועוד פ' מכל חטאותיכם. עבירות שבין אדם לחבירו. שאדם חוטא לחבירו בלוי שיתירו את עלמם לפני ד'. שמטה אותם שמתחילה יטירו הם בפיוס ובריוי ואחר זה יטירו ד'. שאחר הפיוס לחבירו נשאר העבירה שבו נגד לוי המקום. ונעשה בין אדם למקום. וזה שאמר דרשו ד' בהמלאו נגד שבין אדם למקום. שהוא לחבירו שהוא קראוהו ביהוה קרוב נגד שבין אדם לחבירו. בלוי אין הכע"ד. יעו"ש רשע דרכו. זה הטורד בלוי המתאוו יעו"ש דרכו אבל לא המחשבות. כמו שאמר איפשי בצער חזירי. איפשי לבוא על כו'. אבל מה אעשה ואזי שבשמים גזר כו'. ואיש און מחשבותיו. וזה על שכליות גזל ואונאה. וכבוד אב. שזה מעולה נפש שאינו מתאוו כלל. וכדברי הר"מ בח' פרקים

פרק ו'. וישוב אל ד' וירחמהו. ועל שבין אדם לחבירו ואל חלקו כי ירבה לסלות. שעל בין אדם לחבירו נקרא דין. שזן בין אדם לחבירו. כמו שאמר עד האלקים כו'. וזה שאמר לא יאונה לדיק כל און. שכיון שאינו חושב במרמה ואינו מתאוו לא יאונה לו. ואין לדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. שבתות שמעיות. שחושב ומתאוו א"א לו שלא יחטא. וזה שאמר. שהלדיק בשמעיות. לא יאונה לו און בשכליות. ולכ' רשעים בשמעיות מלא רע בשכליות. שאון הונח ברוב במרמה. כמו פועלי און דוברי שלום עם רשעים ורעה כו' שלא אלצע ודבר און כו'. והוא על דברים שבין אדם לחבירו. כמו שביארנו. ודו"ק כ"י. ולזה אמר און אם ראינו בלבי לא ישמע ד' וזה שבו גם המחשבה גרוע האדם כמוש"ב:

כ"י אחת סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון בכל דור. הגה בכל תפלה לא נזכר שבטי ישורון. הלא דבר הוא. והנה אמרו יומא דף ל"ה דל שחר היו בגדי הדד מובחרין משל ערב כו'. מאי אחרים פחותין כו'. לפי שבעודה הראשונה תשובה היא ומכפרת וזו אינה אלא לפנות המקום כו'. רש"י. ולפ"ז לריך ביאור מדוע לא מייתי הגמרא הך ברייתא דר' ישמעאל. דאמר על הולאת דשן בגדים שמוג בהן כוס לרבו. אל יבשל בהן קדירה לרבו כדמביא לעיל כ"ג ע"ב. ומסתברא יותר דרך על הכתנת קאי. שהכתנת היא מובחרת בעבודת הבקרי. אבל כל שאר הבגדים היו הם הראשונים. ולכן כאשר דרשו לקמן ע"א מה חיל אשר לבש שלבש כבד. ומה דרשו בתו"כ. שיהיו כלים אחרים בין הערבים. הוא עיקרו על הכתנת. שאמר בה פפרט לבישה כתנת בד קרש ילבש כו'. וכיון שכל הבגדים היו אותן של שחר. לכן לא מייתי דר' ישמעאל כאן. והרמב"ם פסק כן. דרך על הכתנת קאי יעו"ש בהלכות בית הבחירה ובמל"מ [ורבינו משה פסק דהפירוש בזבחים י"ט יש מהן למזוה. יש מהן לעכב. שבהן בגדים שנאמר בהן בד ולא נאמר שם סגי שיהא חוט אחד לבדו ורק למזוה היו כפול ששה. א"כ בגדי כה"ג ביוהכ"פ. שלא נאמר בהן שם סגי לעכב אם אין בהן רק חוט אחד. וכן בהולאת דשן. ולהר"מ בהרמה. שנאמר בהן מדו בד. ומכנסו בד סגי ג"כ אם אין כפולין ששה. לכן א"ש מה דדריש ר' דוסא בא ללמד. שבגדי כ"ג כשרים לכהן הדיוט. מפני ששניהן נאמר בד בלא שם. והא דבעי במה נחחק כה"ג ביוהכ"פ ולא אמר בבגדים שאין חוטן כפול ששה. מפני שלמזוה בעי שיהיו כפולים ששה. ודו"ק.]

י"ש להבין מדוע נשתנה רק הכתנת. ובירושלמי פרק

משך

אחרי

חכמה

צח 195

עוים ויעבול את הכתנת כדם. ודו"ק.
וזה שאמרו כי אתה סלחן לישראל היינו על כל
 החטאים שבין אדם למקום, שהרושם הוא משורש
 העגל, שנאמר אלא אלקיך ישראלי, ושם נאמר סלחתי
 כדברך, ומחלן לשבטי ישרונו, הוא על חטאים שבין
 אדם לחבירו, ששורש שלהן הוא מחטא מכירת יוסף.
 שחטאו שבטי ישרון, ודוק בכ"ז, ואכמ"ל:

שבת שבתון היא לכם. בכל מקום אלל יום הכפורים
 כתיב לשון זכר היום הזה, שבת שבתון הוא,
 וכן בכל מקום, לבד כאן שכתוב בלשון נקיבה, ומה
 יאות הדבר לפי מה דרשו ריש פרק יוה"כ"פ מנין
 ליום הכפורים שאסור ברחילה וסיכה, וזה"מ, ונעילת
 הסנדל ת"ל שבתון שבות, ועיין רבינו ניסים שפירש
 בשם הרמב"ם דהוי דבר תורה, רק שמסר זה הכתוב
 לחכמים, כפי מה שיראו ג"כ להוסיף מה שהוא ענוי
 יעו"ש, ולכן אמר שבתון הא לכם, פירוש, השביתות
 בפרט לפרשן תלוי בכם ומסור לכם כפי מה שיתראה
 לכם עפ"י דרכי התורה ושקול הדעת הישר, ולשון
 היא קאי על השביתה בעלמה, שהיא מסורה לכם, ולא
 מדבר על היום, שלהלן מדבר על היום ואמר שבתון
 הוא לכם, היינו היום ודו"ק:

ויעש כאשר צוה ד' את משה, הגה בכל מקום
 שכתוב, שעשה אהרן כאשר צוה ד', כתוב
 שדבר משה אל אהרן בפי' לו ושמייני, רק כאן ובמנורה
 כתוב דבר אל אהרן כו' ולא כתוב, שדבר משה
 אליו, וחל"כ כתוב ויעש אהרן כו', ולכן דרשו מזה
 שני דרשות בתו"כ מנין שאין אהרן לובש בגדים
 לגדולתו אלא כמקיים גזירת מלך, ולכן לא כתוב כאן
 שמו להורות דעשה כאילו עשה אחר בלא הרגש גדולת
 עלמותו, ובפעם שני, ששומע מפי משה כשומע מפי
 הקדש, שהגם שהיה אהרן ושקול כנגד משה, ובכ"ז
 שמו מפי משה, כשומע מפי הקב"ה באימה ובחרדת
 קדש, לכן כתוב גם אהרן ולא נזכר שדבר משה אליו.
אורח צירושלמי ריש פרק ב' לו אמר מנין לקריאת
 הפרשה כו' מה ת"ל כאשר צוה מ"מ לקריאת
 הפרשה, ולכן מפרש ויעש משה כאשר צוה ד' את
 משה, ומה עשה, שדבר אל אהרן כל הפרשה והרי
 כתוב בכל מקום, שדבר משה וכאן כתוב ויעש, להורות
 שמקרא הפרשה לדורות משירי עבודות, ולכן עובדה
 בבגדי בון ובחון בעזרת נשים, מפני שמשה קרא
 אותה, ופליגי בסוף זבחים, אם כהן משה במדבר.
 יעו"ש ודו"ק, ואם בעי' לקרות דוקא בלשון הקדש,
 נראה דזה בכלל אם בלשון הקדש נתנה תורה כו',
 ולכן לא חשיב לה בסוטה, רק ברכת כה"ג ודו"ק.

ובפשוטו

פרק ב' לו מפני מה אינו משמש בבגדי זהב
 מפני הגאווה, א"ר סימן ע"ש אל תתהדר לפני מלך,
 א"ר לוי, שאין קטיגור נעשה סניגור, אהמול כתיב
 בהם ועשו להם אלקי זהב, ועכשיו עומד ומשמש
 בבגדי זהב, נראה דלמ"ד, דאבנט של כהן הדיוט היה
 של בוך, א"כ היה ממש ככהן הדיוט, נאות טעמו
 דר' סימן משום אל תתהדר כו' אבל למ"ד אבנט
 של כהן הדיוט היה של כלאים, א"כ לא היה נכנס
 הכה"ג כהדיוט ביוה"כ לפנים, ולריך טעמו דר' לוי,
 משום שמזכיר עון העגל ועליו נאמר וביום פקדי
 פקדתי, וכמו שאמרו בחלק אין לך כל דור, שאינו
 נוטל חונקיה אחת מחטא העגל, ודו"ק, והנה אמרו
 במדרש משלי סימן א' ר' אבין אומר בכל דור עדיין
 חטא של מכירת יוסף קיים, עיי"ש, ונמלא, להכפרה
 על האומה בכללה לפני ולפנים עדיין שם רושם החטא
 ממכירת יוסף, ולכן לשון של שיעיר המשתלח משקל
 שתי סלעים, רמז למה שאמרו בשבת פ"ק, ששביב
 משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף כו' נתקנאו
 בו אחיו כו', ולכן יתכן כי הכפרה היה לפני ולפנים
 בבית הכפרת, והיכל, מקום של בנימין, משום שהוא
 לא היה בהחטא של מכירת יוסף, ולכן לא היה בעזרה
 חלקו של יודא, כמפורש יומא דף י"ב, משום שאמרו
 ריש סנהדרין המזכיר את הבולע ה"ז חוטא יעו"ש,
 וקורבן לזה מפורש בספרי ברכה מפני מה זכה בנימין,
 לפי שכל השבטים היו במכירתו של יוסף כו' אני
 אומר כו' שהיו מתפללים לפני ואני מתמלא עליהם
 רחמים והם לא היו מרחמים על אחיהם, נמלא שאמרו
 פוקד עון אבות על בנים, כשאחוזין מעשה אבותיהן
 בידיהן, וכשיראל חוטאין בדברים שבין אדם למקום,
 אז פוקד עליהם חטא העגל, ואם ישראל חוטאין
 בדברים שבין אדם לחבירו, אז פוקד עליהן חטא
 מכירת יוסף, ומפני טעם זה לא נכנס בחושן ששמות
 השבטים חקוקין על לבו לזכרון לפני ד', והשבטים
 בעלמם הן הזכרון (תוס' דה"ש כו' עיי"ש), מפני
 שזה יהיה קטרוג, שהן בעלמם לא רחמו על אחיהם
 והיו מתנגדים ושונאים זל"ז, ולפני ולפנים עדין חקוק
 חטאין בכל דור [וזה באמת נעם רב הונא, שאחרי
 מות הראשונים דוד, ושלמה פסקה אורים ותומים,
 מפני שהשבטים נתחלקו לשני מלכים ולא היו יכולים
 לתתם דבריהם, שיטערו שמות השבטים זה עם זה,
 כיון שהיו חלוקים זה עם זה ושונאים זל"ז, ודו"ק],
 ולכן להורות על כפרת החטא של מכירת יוסף, היה
 כתנת מובחרת, וכמוש"ל זבחים פ"ח כתנת על
 שפיות דמים כו', שנאמר וישחטו שיעיר

משך

אחרי

חבמה

ואמרת אוכלה בשר כו' ופירשו בחולין, דבמדבר נאסרו בבשר תאווה משום דאיקרבו למשכן כו', לכן יתכן דהגר שאינו מקושר להאומה, וכמו חובב הקני ששלח אותו לארצו ואין לו חלק בארץ ישראל, ולא היה לו תקוה להשתדלות מהאומה, אללו לא נאסר בבשר תאווה, ולכן כתוב וכי יגור כו' בארלכם כו' חוקה אחת לכם, וכן כגר כאזרח הארץ כו', הכל דוקא בארץ, היה דין אחד להם, אבל במלות שנהגו רק במדבר, כמו איסור בשר תאווה היה הגר מותר, וכמו שהיה טרם שנבנה המשכן, אחר מתן תורה, שאז היו מותרין כולן בבשר תאווה, ופשוט, ולכן כפי מה שפירש הרמב"ן, דפרשה זו נאמרה להוסיף שלא יחסרו חולין ג"כ חוץ למשכן, כיון שנאסרו בבשר תאווה, כל הבהמות דין קדשים, להם להיאסר בשמיטת חוץ, וזה שומט להדיוט, היינו לאכילת אדם, לכן כתיב רק מבית ישראל, אבל הגר אינו בכלל דין זה, אבל בהעלאת שאינו רק על הקדשים לגבוה, שזה שוה גם בגר במדבר כתוב ומן הגר כו', ודוק:

אשר ישמע מחוץ למחנה, לרבות העוף, תו"כ. לפי הרמב"ן, שהבאתי דבמדבר, שנאסר להם בשר תאווה היה אסור לשמוט חולין חוץ למקדש והיה חייב כרת, לכן לא כתוב עוף, שעוף כל המינים אינם קרבים למזבח, ותורים ובני יונה דבאים למזבח אינם באים שלמים, ולכן לא אותה התורה להביאם למזבח, רק בקר ולאף, שיכול לעשותם שלמים, אמנם לדורות הוא נוהג אף בעוף במוקדשין וזכור:

ויבחו עוד את זבחיכם וכו', במדרש משל לבן מלך שגם לבו עליו והיה למד לאכול בשר נבלה כו' אמר המלך זה יהיה תדיר על שולחני ומעלמו הוא נזיר, כך לפי שהיו ישראל להוטים אחר עו"ג במלרים והיו מביאים קרבניהם לשערים דכתיב ולא יבחו וכו' אמר הקב"ה יהיו מקריבין לפני באהמ"ע והן נפרשין מעו"ג כו', ולפי' איש מה דהותרו בארץ ישראל בבשר תאווה, לפי שבארץ ישראל היה כח ביד בית דין הגדול לבטל יגרא דע"ז בזכותא דא"י, דלהני להו, וכדאמרו סוף ערכין, שפגם הכתוב בכבודו כו', שיהושע בן נון היה לו לבטל יגרא דעו"ג, וא"כ אין צורך לאסור בשר תאווה, ועכשיו שאנשי כנסת הגדולה בטלוהו מן א"י, צורך להיות אסור בבשר תאווה, ולכן לעולם שומטין, ובחולין י"ז אמר טעם אחר, משום דמרחקו ממשכן, משום שבעים שנה שהיו צבבל ואז לא היו מלי לעקור יגרא דעו"ג, ואפ"ה הותרו בבשר תאווה, וישו"ש שם בהוספות ודוק:

הנה בפר שהקריב אליהו (מלכים א' י"ח) לא נזכר השמיטה

בפשוט יש לבאר התו"כ, דכל דרשא ודרשא נלמד מפסוק אחר, מנין שכל הפרשה אמורה על הסדר כו' נלמד מהך דכפורים, ומנין שאין אהרן לובש בגדים לגדולתו אלא כמקיים גזרת מלך, ת"ל ויעש כאשר נה' את משה, זה הכונה לקרא דסוף לו ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר נה' ד' ביד משה, דכתיבא במלואים בהלכות הבגדים, ומנין, שאף אהרן שומע משה בשומע מפי הקדש, ת"ל ויעש כאשר נה' ד' וכו', כוננו לקרא דבהעלותך ויעש בן אהרן אל מול פני המטרה כו' כאשר נה' ד' את משה, ונקיט רישא וסיפא דקרא, וזה פשוט ונכון: **ה**נה נביאים לא נזכר יוה"כ"י, מפני כי לא היה בזה הרגש לאומי, כי כולם היו במושבותם, ותענית יום אחד בשנה אינו פלא, ועבודת היום היה עושה כה"ג לבדו במקדש, והוא מלוא פרטיות ככל המלות, לא בן פסח, שכל ישראל באו ממקומם והקריבו אלפי רבבות פסחים לבד בזמן בית שני, שהיו רעבים לדבר ד', זו נבואה, שפסקה מ"שארץ, ורק בעבודת כה"ג לפני ולפנים זכו להשגה קרובה לנבואה, כמו שאמרו בסוטה דף ל"ב ביוגתן כ"ג ובשמעון הצדיק, ובפ"ק דברכות ב"ר ישמעאל ב"ר, כשנכנס להקטיר קטרת לפני ולפנים, לכן באו מכל מקום הגדולים לראות פני כה"ג ולשמוע דבר ד' זו נבואה, וזה אחת ולדק: **י**רושלמי שקלים פ"ה ה"ד, חייא בר אבא אית הוי סבין ציטנין מאן דהוי יהיב לן מבין ריש שחא לזמא רבא הוון נסבין, מן בחר בן לא הוון נסבין אמרין דשתן גבן, פירוש שלא נהנו מלדקה מיוה"כ"פ ואילך, דאמרודואי כנדה גבן, ודשתן פירוש בכל מקום נדה (עיין שבת ק"י וש"ג), והו מיוסר על דברי ר"א בר חנינא צנסהדרין פ"א ואל אשה נדה לא קירבי, שלא נהנה מקופה של נדקה, וזהו כנדה, שיש שעת היתר, כמו בעשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ"פ, שהאדם נותן בלב שלם ולדקתו תלילהו ממנו, ודוק:

זה הדבר אשר נה' ד' לאמרי, בתו"כ אין לי אלא אהרן ובניו כו' מנין לרבות ראשי המטות ת"ל זה הדבר ולהלן נאמר זה הדבר כו', יצוין גמרא דמפרש לענין שאלה בהקדש, ישו"ש, ויתכן כונה שניה, דהדבר דשומטין חוץ נמסרה לראשי המטות שהם ישגיתו ע"ז וכמו ששלחו בני' ויהושע את ראשי המטות לעבר הירדן צבנתם מזבח, מלבד מזבח ד', אשר לפני משכנו, ואולי דרשי ב"ש גז"ש להכי לא לדבר דינא, ודוק: **א**יש איש מבית ישראל אשר ישמע כו' מחוץ למחנה כו', הנה בראה אמר כי ירמיה' את גבולך

השחיטה והזריקה. רק ויעריך את העינים וינתח את הפר וישם על העינים משום דהוא שחוט חוץ. ומייב כרת על השחיטה והזריקה. דרך משום מגדר מלחא ועפי' הדבורי. יעוין יבמות ז' לכן לא כתוב בפירושו. כדי שלא נלמוד מזה לדורותי. ואי משום העלאת דפרש"י שם. נראה דכיון דלא היה אש על המזבח. הוי כמו בהבערה בשבת. דאמרו דאם נתן העינים ואחריו נתן האש האחרון חייב (בילה ל"ד). כן בהקטרת עולה בחוץ הנותן אש חייב. וא"כ לא עשה אלוהי מידה. שאם נפלה מאת ד'. ואפשר ג"כ ששחטו שנים. ואמרו פרק השוחט והמעלה. דיחיד ששחט חייב ושנים פטורין. ואי משום זריקת דמים לא כתוב מפורש בחזרה. רק אחרבי מקרא דאז וזה או דם שפך לתנאי שם. ולכן היה יכול נביא לעקור. אפי' שדרש מקרא דגוי וקהל גויים וכו'. ודוק. ונכון: **ורבירתי** אותה מקרב עמה. דע וראה ההפרש. שחלצ שואכל לתיאבון כתוב. ונכרתה בלא התייחס הפעולה להשי"ת הטוב. אבל בדם שנפשו של אדם קלה בו (סוף מכות). שאינו רק להכעיס כתוב. והכרתי אותה מיוחס אל השי"ת שיעשה במכוון. וזוהי יש לפרש. דידוע שיטת רש"י במנחות. דדם שבשלו אינו חייב במוקדשין יעו"ש. וכי כתב במוקדשין ב' אחרי ואני נתתי לכם על המזבח לכפר. בתי שראוי לכפר. א"כ נפשו של אדם קלה בו. לכן כתוב. והכרתי. אבל ב' לו שכתוב בחולין יתכן ע"י ביטול והערוכות פוית בכדי אפי' לכן כתוב. ונכרתה. וכן ב' עריות כתוב. ונכרתה. כי נפשו של אדם מחמדת. אבל גבי מולך ופנה אל האוב והידעוני כתוב. והכרתי. שמיוחס הפעולה להשי"ת. ולכן בדם כתיב ונתתי פני בנפש האוכלת את הדם. ואמרו בתו"כ פונה אני מכל עסקי ועוסק אני בו. וכן בנותן מזרעו למולך כתיב ושמתו פני. ומעתה בוא וראה גבי יוה"כ פ' אמור. שגבי אכילה שהוא לתיאבון. שחאב לאכול. כתוב. ונכרתה. אבל במלאכה שאינה לתיאבון. רק להכעיס ביוה"כ. לבעט בו כתוב. והאכרתי הנפש. היינו מיוחס הפעולה להשי"ת. וזה פשוט. ודוק: **דנה** בחלב כתוב כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקרב ממנה אשה לר' ונכרתה כו'. הבת האיסורי. לפי שהחלב נותן לאשה לר'. לכן אינו אסור. רק חלב שור. כשב ועו. שמינו קרב למזבח. אבל בדם הוא גם בחיה ועוף. וטמאים ג"כ בכרתה. וסבת האיסור והכרת כי נפש הבשר בדם הוא ואינו ראוי לנפש שיאכל נפש. ויעוין רמב"ן דברי טעם. רק שלא יוקשה מי איבא מידה. להדיקו אבוד ולגבזה שרי

לכן אמר ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר ע"כ כי הדם בנפש יכפר. וראוי לנפש שיבוא תמורת נפשו. ומזה מקור נאמן למה שדרשו ז"ל לאסור טרפה לגבזה. כיון שאסור להדיקו דין הוא שיאסור לגבזה. וכן גיד הנשה דחוללו ונתנו לתפוח ודוק היטב: **ואני** נתתיו לכם על המזבח. על המזבח ולא ע"ג קרקע. עיין חו"ס שאנך. ונראה דבפרק קדשי קדשים דף ס' אמר לר' יהודה דרלפה מקדש ורב אמר מזבח שנעקר מקטירין קטרת במקומו כו'. ומודי בדמיה. לכן אמר דלא ע"ג קרקע הרלפה לר' יהודה. דסתם ספרא כמותו. וכן להגירסא ע"ג קרקעו של מזבח. הוא אם נעקר המזבח אין זורקין במקומו ואף נשחטו פסולין. יעוין שם דף ק"ט מודה רב בדמיה ופשוט: **ע"כ** בן אחרתי לבני ישראל כל נפש מכס לא תאכל דם והגר הגר ברוכס לא יאכל דם. הנה דרשו. שזה הללו הוא להזהיר הגדולים על הקטנים. וזה שאחרתי לבני ישראל כל נפש מכס. אף קטן. לא תאכל דם. ואם נאמר דגר שנתגירו בנו הקטנים עמו. דמסתמא ניחא להו בזה דעבד אבוהון וכי הגדילו יכולים למחות. כדאמר פ"ק דכתובות י"א. אולי בזה אינו מוזהר על הקטנים. לכן והגר הגר כו' לא יאכל דם. הוא בעלמא. אבל על בניו הקטנים אינו מוזהר. הואיל וכי יגדילו יכולין למחות לגמרי. ודוק. **ובתו"כ** פ' ח'. ישראל אלו ישראל. גר אלו גרים כו'. א"כ למה נאמר איש איש. אמר ראב"ש. להביא ולד בת ישראל מן העו"ג. ומן העבד. פירושו. דבחק פרשה דדם כתיבא על בן אחרתי לבני ישראל כל נפש מכס לא תאכל דם. וזהו אזהרה לב"ד. שיראו להפריש את כל נפש מן הדם [וכן מוזהרין גדולים על הקטנים]. וסד"א דוקא גרים שראוי לבוא בקהל. וכן עבד לכשיתחרר. יהיה ראוי לבוא בקהל ד'. וכן ממזר הוא בא מקהל ד'. ומתייחס אחריהם. אבל בת ישראלית מן העו"ג. סבר דהולד ממזרי. וא"כ הוא עלמו אינו בא בקהל ד'. ואבותיו ג"כ אינם מקהל ד'. סד"א דהוא לא נכלל בכל נפש מכס. והוא לא נכרת מעמו. שאין לו עם לא מלפניו. ולא מלאחריו. לכן מרבה שגם עליו מוטים ב"ד. שלא להאכילו דם. ושלא יאכל דם. כנ"ל לפי חומר הטעם. ודוק: **אשר** יזר ליד חיה ועוף אשר יאכל. לר' מאיר. דסבר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה קמ"ל קרא. דרז"ה. פירוש דלר' מאיר בן ע' חי טעון שחיטה להתירו באכילה. אבל שחיטת אמו טהרתו מטומאה. לכן קמ"ל דאם אינו מתירו רק באכילה כמו בן ע' חי שנמלא במעי שחוקה. ג"כ בעי כסוי ופשוט: אשר

משך

אחרי

חכמה

מטמאה וא"כ לא אייתור טרפה וע"כ דהך מ"ד דריש בלבד. אך גם זה תמוה דזה אין הלכה כותיה דשחיטה מותרת לבו"ע. אולם ראיתי להשע"מ שכתב דמ"ד איסור חל על איסור לא מלי למעט מטרפה דהא יש במינו טרפה גם ללקות עליו משום טרפה. ובדל"ה דזה היה כונת הר"ש ז"ל. ודוק. ואבמ"ל:

באזרח ובגד. שם בתוי"כ. אחרים אומרים באזרח ובגד ובגד את שאיסורו שיה באזרח ובגד. ילאת מליקה בפנים שאין איסורם שיה באזרח ובגד. עיין קרבן אהרן. והגדלה לענין דתליא בהך דפליגי ר' חייא ובר קפרא בור שאכל מליקה אם חייב שמים דמבואר בירושלמי בשבת וכן ביאר בדרך זה הרשב"א גם סוגיא דבבלי יבמות ל"ג. דתליא דהר סובר דכיון דהותרה שוב אין היתר למחלה. וגם לזר אין כאן איסור נבלה. ואידך סובר דכמו דחיה ה"ה ולזר איכא לאו דנבלה. וא"כ לר' חייא דמחייב שמים הרי אין איסורם שיה. ולזר חייב משום לאו דנבלה וכהן הותרה. לא כן לבר קפרא אין איסורו חלוק. דגם לזר ליכא לאו דנבלה. וכן פליגי גפ"ז במליקה דעולה דלמר ליכא רק משום לאו דכליל. ולמר איכא לאו דנבלה. וכפי הגרסה ברור כל הילפותא הוא רק לאכילת זר אם מטמאת בבית הבליעה. אבל שיה חלוק זר מכהן לענין טומאה לא אשכחן. ואם נתמעטה מטומאת בית הבליעה לבו"ע נתמעטה לא שנה לכהן לא שנה לישראל. וזה פשוט לכל מחליל. ודלח כמו שראיתי לאחד שטעה בזה. ובפרט למה שפירשתי דאחרים ממעטי זה מדרשא דלאזרח ולגר. ודוק. ולי"ע במנחות מ"ה רבינא אמר כהנים אינעריך ליה סד"א הוייל ואישרי מליקה לגביה. אשחרי נמי נבלה לגביה קמ"ל. הרי גם לזר בטלה לאו דנבלה. ומאי חדושא דוקא בכהנים. וע"כ דלר' חייא קאי דמחייב שמים. ולק"מ דעכשו דכהנים מוזהרים על נבלה ורק קדושתה שרי' גם לזר פקע איסור. ואבמ"ל:

דבר אל בני ואמרת אליהם וכו'. בתוי"כ. אמור להן אף אני מוזהר כשם שאמרת לך וקבלת כך אמור להן ויקבלו. פירוש. שהוא מוזהר על פרישה מאשה. כן אחס מוזהרין על פרישה מערוה. שמה נלטיה ואחיה פה עמוד עמדי. עיין יבמות ס"ב. ופאטו. **וע"ד** מושכל יתכן כונת הפרשה דכבר ביארו חכמים בספריהם שהתורה לא לותה לזוים אבר יכיו קשים על חזרת הגוף עם הגפס לקיימו. לחוקים כוללים כאזרח כגר. כעס ככהן. רק דברים אשר נטועים המה להנהיג על פיהם המזג הגופני במזג שיה. וכל עבדי לא יושבת. והדברים ארוכים. וזה פירוש מאמר רמ"ח

אשר יזר ליד חיה או עוף. מרבינן אפילו גילודין ועומדין והא דכתיב כי יזר. נראה דדרשינן צ"י כסוי הדם מה ח"י אינו קדש אף עוף. וזה יתכן על קדשי מוזבח אבל קדשי בדק הבית הלא גם בחיה איתא. ולכן כתב כי יזר. והלכה הלא אינו ברשותו וא"כ אפשר שיהיה קדש. הא אין מקדיש אדם דבר שאינו ברשותו וע"ז שפיר אמרינן מה חיה שאינו קדש אף קדושת בדק הבית. כן עוף. אבל עוף שדרכו לגדל בבית. כמו תרנגולין ואוזין יכול להיות שהיו קדושים לבדק הבית ואמר כך מדרו דקו"ל בריש פרק שלוח הקן. דכל מקום דאיתנהו בי גזא דרחמנא נינהו. לכן רק מהיקשא דחיה ילפינן להו דח' אין דרך לגדל בביתו. ישוין פרק מפנין בגמ' ודוק. ולכן אף בהקדש רק הדם הביא רבינו ביה"כ כסוי מהתוספתא דפטורין מכסוי. יעו"ש:

אשר יזר כו' ושפך את דמו. גבי שחטי חוץ יליף בגמ' דשוחט להדיוט חייב דכתיב דם שפך. ופי רמב"ם. אף עפ"י שזה הדם במחשבתו דם הנשפך. לא כקרבן ה"ז חייב. ועל מחשבת השוחט קאי. והוא קרוב למה שדרשו שם קדשים אינו מכשיר. שאינו נשפך כמים. וכן בר"פ כ"ש כמים הנשפכים. ויתכן דמזה ילפינן בעוף. דקדוש קדוה"ג אינו בכסוי משום דדם הנשפך לא דם המזרק למוזבח. ור' יתחק בן פנחס יליף מזה דאין שחיטה לעוף מן התורה. ולפוס מה דגמירי לן מהלכה דשחיטה לעוף מן התורה. מורה הך ושפך את דמו. דאינו נוהג במוקדשין. ובר"פ כסוי הדם יליף מקראי אחרים. ודוק.

בתוכ פרק י"ב פס' י"א. וחכ"א נבלה וטרפה נבלה שיש לה טרפה. יא עוף שאין לו טרפה. היינו משום דסברו איסור חל על איסור וא"כ לא מלי דרשי כר"י. יא עוף טמא שאין איסורו משום כל תאכל נבלה. וכן מסיק הגמ' זכחים דף ע"י דר"מ דריש למעט עוף טמא מטרפה. ועיין תוספות ד"ה וחד למעוטי עוף טמא שכתבו כן.

ותמיה טוב על הרא"ש משאנן בטורות פ"א משנה ג' ז"ל ומאן דאית ליה איסור חל על איסור ידרוש הכי מי שאיסורו משום כל תאכל נבלה לחודא כו' וזה תמוהן גדול. וכבר הקשה בגהש"ם פסחים ל"ז ע"א ד"ה מידי בלבד כתיב אבל זה תמוה יותר. ולי"ע שוב ראיתי דאפשר דסבר הר"ש כמוש"כ תוספות מעילה ט"ז א' דלוי סבר אפילו למ"ד אין איסור חל על איסור. מודה בטמאה דחלה עליו איסור נבלה. וא"כ קשה טובא. ולדידיה קשה דדרשינן כהלכה ככולהו ר' יהודה. דטרפה שחלקה

משך

אחרי

חכמה

ק 199

רמ"ח חברים ושם הגידים וכנגדם עשה ול"ה. שהבורא יתברך עשה את האדם ישר, אשר חלקו יתאמו עם חלקי התורה והנפש ינהיג הגוף בדרך המסודר מאלקי יתברך באופן נפלא. לא גדרה התורה פרשת המאכל לגמרי יותר מכפי אשר יכול לסבול מזג האדם ולא מנעה ענין המשגל מאשר יאות לקיום המין ולמזוג הגוף וכיו"ב. וכבר נתחברו ספרים ע"י לכן חקלה. וזה מאמר התורה כי עריות נפשו של אדם מחמתן ועתידין ישראל לינתק בו' שלא בכו רק להפיר עריות בפרהסיא וכן בימי עזרא וכל מלוא שקבלו עליהן בקטטה (שבת ק"ל). לכן אמר שלא חדמו כי הוא קשה לקיים ובלתי אפשרי לטבע הגוף לקיים דבר זה. לכן אמר להם אני ד' אלקיכם, שאני הוא בוראכם ויודע טבעכם ומוסדות מזג גופכם כי לא כבוד הוא להתאפק בעד התאוה ולתת רסן להחמדה ואני הוא המלוא, שלא תעשו מעשי ארץ מזרים ומעשי ארץ כנען בו' ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, שהיו לחיות נפש האדם ולהנהיגה באופן, שהיה טוב לו בעולם הזה ואשרי חלקו לעוה"ב. לא דברים המומתים. וזה שאמר, שכנס שוה לי השי"ת הפרישה לגמרי, באשר לפי זכות חומרי וטבעי, עד כי שז לדק הפירי, ושזה בשרי לרוחניי ואיננו במרכבת האנושי והבשרי כלל ויכול אני לקיים זה, ככה כשאותה לכם בג"י על העריות. בטח ידע היודע כלי, כי לזכות מזגם והנהגתם הרוחניית עפ"י התורה הוא יאות וגאות, וקל להתקיים במניעת כל האיסורים. ודוק.

את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת בהם אני ד' אלקיכם ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ד'. הביאור כן, דהאומה בכללה תכליה שיתנהגו ע"פ דרכי התורה וד' יהיה אלקיכם, כי אין השי"ת מיוחד שמו על הפרטי כי הפרטי בלא לירוף הכללי אינו תכליתי כלל. והנה האומה בכללה נקל אללה להיות נזהר בחקים, הנה דברים הדתיים מלהיות נזהר במשפטים הנה הגמנוסיים והמשטרי חקת הקבועים ששכל ובהנהגה הנכונה, וכשלושה של ירושלים יוכיח, שהוכיח הנביא מי בקש זאת מידכם רמום חלרי בו' ועה מרלמים כספק היה לסיגים בו', הרי שחקים היו נזהרים ומקיימים כל מלות הדתיות רק במשפטים היו סוררים. אולם יחיד הפרטי לו לבדו נקל להיות זהיר במשפטים שמשגיגים מלד השכל ומלד הנימוס וכמו כל מה דהני לך לחברך לא תעביר, עד כי קראו בירושלמי מלות כבוד אב מלוא קלה מפני שהיא מושגת מלד השכל

הישר בלא לווי דתי ואמרו עליה, שהיא כפריעת חוב [ולכן א"ש מה דאמר בקדושין ל"ד דמלות עשה שלא הזמן גרמא ילפינן ממורא דנשים חייבין, ופריך וילף מת"ת לפטור, ותמיה דהא לחומרא בעי לאקושי, וכו' מבורא דמורא וכבוד אב המה מלד הגמנוס והשכל וכמעט שאין זה בגדר מלוא, רק בגדר משפט. וכן דריש ר' יהושע במכילתא על קרא דשם שם לו חק ומשפט משפט זה כבוד אב ואם, וכבר דרשו דהוקשו אשה לאיש לכל משפטים שבתורה, דהוי כפריעת חוב וא"ש. והנה אלל רבים לא שי"ך לומר, שיגדרו את הרבים בסיגים במשפטים דמאי חזית לותר על מזמן זה יותר ממזמן זה, הלא אם כה יהא טוגע לזה ואם כה יהא טוגע לזה, אלל בחקים שי"ך סיגים, שיאכרו שניות וכיו"ב ויוסיפו מחול על הקדש, וישבתו מכל טורח, אלל בפרטי שי"ך לומר, שיטעה סיג גס למשפטים כמו איז שיתר משלו ולמטען תלך בדרך טובים. **ובזה** הכתובים מאירים, שמתחלה מדבר על כלליות האומה ולכן אמר את משפטי תעשו [שזה לריך להזהיר קודם אלל הכללי שבו יפרטו תחלה] ואת חקתי תשמרו [שבו יעשו סיגים וגדרים] ללכת בהם להתקיים בהם אני ד' אלקיכם, ואח"כ הזהיר הפרטי ושמרתם את חקתי [שזה נגד השכל ולריך להזהירו קודם] ואת משפטי שצנניהם יעשה סיגים, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, שיקנה חיי עולמי שיפה קורת רוח בעוה"ב יותר מכל חיי העוה"י משא"כ בהכלל התכלית באומה בעוה"י כאשר האריכו הקדמונים. ודוק:

וחי בהם, סנהדרין דף ס' תוספות ד"ה חוקת דהשתא בו' ואע"ג דהאי קרא דפריך מיני' הש"ס בו' התם נמי כתיבא מ"מ מסתברא דבכל התורה אירי דמסיים, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, כונתן נאותה לעג"ד, דלשמואל פריך, ושמואל סבר בסוף יומאי דפקו"ג דוחה שבת ילפינן מן וחי בהם ולא שימות בכו', וזה לא מיירי ע"כ בעריות. דבעריות יהרג ואל יעבור, אמנם להרמזים דקריבה ליכא רק לאו אי"כ א"ש, דקאי על עריות ולא דקריבה דמיירי ביה בתריה [ובכ"ז פריך שפיר דבוה לא נאכרו בני נח]. אך עיין ביו"ד סימן קנ"ו ובביאורי הגר"א דגם על לאו יהרג ואל יעבור ודוק. ולר' מאיר דבבן נח שעוסק בתורה ואינו מלוא על קידוש השם אחי שפיר וחי בהם בעריות גופי:

אשר יעשה אותם האדם וחי בהם בו', אפילו בן נח שיושב ועוסק בתורה ה"ה ככה"ג, פירוש, שגר דק שנתקדש בטבלה ומילה וקרבן כל זרעו קדושים

משך

אחרי

חכמה

מזה איך שיך הגדר ע"ז של איסור קריבה וכדומה שכבר תפסוהו בזה ואדרבא לפי דברי הרמב"ם א"ש סוגיא דמסיק אלא לדרך אברים סד"א משום קפידא והא לא קפיד דא"כ דיבורא נמי וכיזב אלא בודאי דעל זה איכא איסורא דלא תקרבו וכו' ורבינו מפרש דרך אברים אין המים בודקין אותה. ועיין בחידושי למסכת סוטה באורך דווקא לטעמיה מפרש בן. עיי"ש היטב ודוק בכ"ז:

ערת אביך לא תגלה. יונתן פירוש דזו אזהרה לבת שלא תגלה ערות אביה. והכונה אע"ז דמורא האב עליה לא תשמע לו וחיבת שרפה. ובגמ' למדו לבתו מלמודים אחרים. ויתכן משום דמלאנו בנות לוט שכן עשו בן לכן כחבה התורה אזהרה לנשים ופשוט. **ערות** אביך וערות אמן לא תגלה. לפי מה שפירש ר' יודא (סנהדרין כ"ד) באשת אביו הכתוב מדבר יתכן דכפי מה דקיי"ל כרע"ק דמה שנאמר לבני נח על בן יעזב כו' את אביו ואת אמו זו אשת אביו ובבני נח לא תפסו קדושין רק הבעולת אביו בלבד ומיוחדת אליו למשכב לכן אמר כאן כמלין מה שהזהרתי לבני נח ערות אביך וערות אמן לא תגלה כו' לא הוקל קדושתך יותר מבני נח וזה בעולת אביו ביתם קרוב לאמו שהיא אשת אביו ואחרי זה אמר ערות אשת אביך זה כולל גם הארוסה גם הנכנסת לחופה ולא נבעלה שהיא נשואה כמו שאמרו הכל היו באשת רעהו שאשת כולל גם ארוסה שאין בן נח מזהיר על זה. וזה יאות דאם על האם לבד איך יתכן לחייבו באזהרה דערות אביך שאם היא אנוסת אביו הלא מותר באנוסת ומפנות אביו. ודוק: **ערות** אשת אביך כו' אזהרה לאמר מיתה ערות אביך היא משום אשת אביו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום אשת איש. בן דריש ר' יודא בסנהדרין כ"ד. ולפ"ז נראה דהתוספתא בפרק י"ב וגתה עם חמיה (בת כהן) בסקילה (כדין החמור בכלתו) ר"ש אומר בשרפה (משום דלדידה שרפה חמורה) ולא חשיב באשת אב בת כהן שגתה עם בן האב דלפ"ז אף אם נאמר דשרפה חמורה מ"מ כיון דאין חיוב רק משום אשת אב. לא משום אשת איש. הוי כוונת בלא זיקת הבעל. דאז גם בת כהן אינה בשרפה. וכמו לאחר מות האב. וכמו דאמרו הכל היו בכלל אשת רעהו מות ימות הטאף. וזה אינו רק איסור שהוא משום שמוזית תחת בעלה שזה שם נאף בכל תנ"ך אבל כאן שאין החיוב רק משום אשת אב לבד הוי כוונת בלא זיקת הבעל ודוק. ולכולי עלמא אינה רק בסקילה ודוק. ורק דוגמה עם חמיה שכלתו מייב משום

קדושים בקדושת ישראל עד סוף הדורות. אבל גר חושב אינו זוכה לזרעו והמה אינם כמו גרי חושב. אם לא שיקבלו מלוא מחדש. ולזה אמר היה ככה גדול דקיי"ל דכה"ג בן כה"ג טעון משיחה ואינו מחביל מעלתו לבניו ואינו כאהרן שזכה לבניו ודוק היטב: **בספר** המלות להרמ"ם מל"ט שני' הזהיר מקרוב אל אחת מהעריות האלו ואפילו בלא ביאה כיגון ע"י חיבוק ונישוק וכו'. והרמב"ן האריך בהשגותיו. ואם כי הרבה חילי השגותיו בכ"ז לא קלט להסיר המטרה. הוא הספרא. ומה שדחה דאסמכתא הוא תמה אנכי אם אסמכתא הויא למה לריך קרא למטע זה מכתת מקרא דהעושות. והאיך אמר יכול יהיו חייבין כרת על הקריבה. לפלא הוא. והטב לדבר בזה המגילת אסתר והגר"א בזה"ע"ז סיון כ"א יעו"ש. ומה שתמה על רבינו במנין המלות לס' המדע, שברמיזה וקפילה לוקה יפה תמה. ודברי המעתיק לא בלו בדיקדוק. ובחיבורו הלכות א"כ בלו מדוקדקים ומזוקקים יעו"ש דברים נודקים. אולם מה שהשיג רמב"ן דמחייבי לאוין אחרי אינו לוקה. הא מקשינן מחייבי לאוין כריתות. נפלא בעיני על אביהן של ישראל. שהיכי דכתיבא קמה קמה הוא על העררה שמייבין כרת. דילפינן דהעררה הוה כמו גמר ביאה וילפינן איש כי יקח את אחותו. דהיא העררה לחייבי לאוין. אבל קריבה אינו מענין הביאה כלל ואין בה כרת רק מלקות. איך מלינן למילף חייבי לאוין מחייבי כריתות ופשוט. ולבד כ"ז אחינא דלשיטת רבינו. דמייבי לאוין אין איסורם רק בביאה שע"י קדושין. ואיך שיך זה להזהיר בקריבה. ופשוט.

וע"ד המושכל העיקר קריבה הוא רק לגדר לביאה. שזה הוא הגדר האמיתי. שלא יבוא לידי זנות. ובערוה שעל ביאה כרת וכתובות האלה נגלו הכנענים מארס. אבל בח"ל אין השכל נותן שיהא הגדר כמו האיסור גופיה. ולדעתי א"ש הא דהקשו בסוטה דף כ"ו דרך אברים פריאות בעלמא ופריאות בעלמא מי אסר רחמנא. ולשון מי אסר פירשוהו. עיין מג"א. אבל לשון פריאות בעלמא ל"ב. והג"ל דתוספות ביבמות פירשו דקינא לה שאינו חושדה על זנות רק דרך אברים א"כ פריך שפיר דרך אברים פריאות בעלמא כיון שאינו חושדה על זנות אי"כ דרך אברים בלי חשש זנות שתזנה אינו רק פריאות בעלמא והגע נא בעלמך התורה מי קא אסרה זה בלא טעמא שזה גדר לזנות. ודברי השעש"מ שהקשה דא"כ איך ידחו לסיד לית ביבמה הא מעיקר לאו בקריבה ועדן לא מקיימא עשה זה טעות דכיון דהענין ביאה בעלמא

משך

אחרי

חבמה

קא 201

יולא ציובל, יע"ש] לכן קאמר אשת בן ה' היא, כיון
שהיא מאורה לאשת בן [ובפרט למאן דסבר יעור
כשואין טושה] לא תגלה ערותה. ודוק.

ויתכן דמגלה הטעם דגבי יהודה, שבני שמשו שלא
כדרכה, וכן נח לא קני אשה צביאה שלא
כדרכה, ולא היו נשי בניו כמו שכתב הפר"ד דרוש
א' אבל בישראל שרביה נט לא תגלה ערותה, ולכך
כתב שגש גבי כלתו ולא חשש לכבוד יהודה, כמו
שחששה שלא כתבה שגש גבי אחות אשה ודודתו
כדברי ראב"ע. ודוק, והא דלא כתבה בתו משום
דסמך כיון דאשת בנו אסורה כש"כ בתו, וכמו שאמרו
כיו"צ כל שבנקבה ערוה בזכר גזרו על אשתו, וכתב
אחותו משום דאשת אחיו מותרת באין בניס לאחיו.
וכתב אחות אחיו, שאפילו היא אחותו מן האם ואשת
אחי אחיו לא מתער רק אם הוא אחי אחיו מהאב
לא מהאם ודוק.

ואשר אל אחותה לא תקח עליה לזרור. בגמרא
נאמר כאן עליה ונאמר להלן וטועה המטאת
אשר חטאו עליה לאמר לך שאין חייבין אלא על
דבר שזירנו כרת ושגגתו חטאת. הענין, דהורה לנו
הכתוב באחות אשה, משום שיש מעשים מגונים מלד
עלמן כמו רליחה וניאוף אשת איש, ויש מעשים אשר
המרד גדול אללן, אבל על השוגג אינו גדול החטא
כל כך וכמו דאמרו בפ"ד דמכות, דחובל באביו בשוגג
מפטר מגלות, דהחטא אינו גדול בעלמותו יותר מחובל
בחברו, רק מה שהמרד גדול שמרד נגד כבוד אביו
ובשוגג אינו מורד, וכן אנו רואים בתכסיסי מלחמה,
אשר אם יעשה העבד בלא פקודת שר האלף יובא
במשפט, אף כי עשה דבר טוב ומועיל, כי בטל הקשר
הכללי ושלטון המנהיג כל זבא החיל, והנה באחות
אשה יתכן לטעות, כי השי"ת לזה לתכלית מטרה
ידועה אללו, ובעושה בזיד הוא נידון כמורד, אבל
בשוגג אין כאן מעשה מתועב, כי איך יתכן לומר
כי המעשה מתועב, אחרי אשר כל יחס אומה ישראלית
בא מאיסור שתי אחיות שגש יעקב, לזה אמר כי
אין הדבר כן, יען קודם מתן תורה היה המעשה
בלתי מגונה ואחר מתן תורה המעשה מגונה ובשוגג
לר"ך כפרה, וכמוש"כ במק"א באורך:

עוד בגמרא שם, נאמר כאן עליה ונאמר להלן יבמה
יבוא עליה כו'. והענין, דבאחות אשה לא משום
קריבה מתער, דהא בכל קרובות אשתו כמו אמה
ובתה נאכר גם אחר מותה, וכאן לאחר מיתתה
שריא, ילכן אף דיש במלוה זו טעמים
כמוסרי, דלא כמוש"כ איזו מחברים, דהוא משום
הקנאה

משום אשת איש או לר"ש בת כהן בשרפה, והבין
כי ערוך נהג, הנה נחבאר בספר אור שמח, דהמורה
השוה, דכל שבנקבה ערוה בזכר תהא אשתו
אסורה, כמו אחותו ערוה אשת אחיו ערוה, אמו ערוה
אשת אביו ערוה, אחות אביו ערוה אשת אחי אביו
ערוה, לכן במקום היולא מן הכלל הזה, כמו בת בנו
ובת בתו דהם הוו ערוה ונשי בן בנו ובתו בתו
רק שניות כלת בנו ובתו, לכן בהן אמר כי ערוך
הנה בלשון כי מפני שהן קרובות שלא ע"י קדושין,
וכן באחות אחיו, שבאשת אחי אמו הוי שניה, לכן
אמר כי שאר אמר היא, לא מה שקרובה ע"י קדושין ודוק.
ערוה אחות אביו כו' אחות אמך כו' כי שאר
אמך היא, פירוש, אף אם אחות אמו
נשא אותה אחיו ונפלה לפניו ליבום מאתו מן האב,
בכל זה לא תגלה כי שאר אמך היא ואין יבום בשאריו,
ולכן אמר כי בנתינת טעם להאיסור ובאחות אביו
לא יתכן שתנשא לאחיו מאב, ודוק.

ערוה אחי אביו כו' אל אשתו לא תקרב דודתך
היא, יתכן, דבכל הנך עריות מלמד השארי
בשר, אשר לא היה לו בהן היתר לעולם לא יתכן
שקודם היו אשתו כמו ערוה אשת אביו אילו היתה
אשתו קודם שנשאת לאביו הו' לא תפסו בה קדושין
לאביו, וכן כלתך, אילו היתה אשתו לא היה בה קדושין
לבנו, וכן אשה אל אחותה ואשת אחיך, אבל אשת
אחי אביו יתכן כי היתה אשתו מקודם ונשאת אחר
כן לאחי אביו, שזוהי אדם באשת בן אחיו ואמר,
שאף בכה"ג שהיתה אשתו מקודם לא יגלה ערוה
אחי אביו, וזה אל אשתו לא תקרב, פירוש באופן
שהיתה אשתך מקודם ג"כ לא תקרב, ולכן כתיב לא
תקרב, שהוא על הרוב על אשתו כמו ואל אשה בגדת
טומאתה לא תקרב, שכולל אף אשתו, וכמו ואקרב
אל הנביאה, ולכן על אשתו שנתרחק ממנה כתיב
קריבה וזה דודתך היא, כיון שהיו לאחי אביו בה
קדושין נעשית דודתו ואסור לגלות ערותו, הגם דמלד
שגרשמו ניסת לאחר אין איסור רק ע"י קדושין, כמו
שאמרו סוף קדושין להיות לו לאשה כו'. ודוק.

ערוה כלתך לא תגלה אשת בן ה' היא לא תגלה
ערוה, יתכן שכל המאמר להורות, אשר
לא יקל האב אם יעד אמתו העבדיה לבנו, אשר בידו
היה ליעדה לעמו, וכסף הראשון, אשר נתן לאביו,
לקדושין הוא נתן ולא בירר אז אם לו או לבנו ואולי
בנו לא מלד עדיין ונדעתו, שגם אחרי כן בדרומו
ליקח אותה ממנו, הוא נתן והוא יקחנה [והכי אמר
בקדושין י"ז סד"א לא לבטלו הני הלכתא מינה ותהא

משך

אחרי

חכמה

בטמאכם איתה כאשר קאה את הגוי לפניכם. דעו כי כל אשר יעשה כו' וכברתו כו' לכן ונשמרתם כו'. מפי אבא מארי ז"ל.

קרושים

קרושים תהיו כי קדוש אני וכו'. בתו"כ לאמר אם מקדשים אתם עלמיכם מעלה אני עליכם כאלו קדשתם אותי. הענין, שהבורא יתרוך בעמלותו הוא בלי תכלית ובלי גבול ואינו זריך לשום שלמות וזולתו והוא שלם קודם היות העולם כמו לאחר היותה רק מפני שהבורא יתברך רב חסד האליל עולמות עליונים וגלגלים אין חקר ואין מספר וכולם מספרים הודו וכבודו ומשיגים הממלאין הבורא יתעלה. ונקודה אחת שם במשטר הגלגלים חומר גם ועב גלגל הארץ והוא קטן מכל הגלגלים [כאשר שיערו החכמים עד אשר כתבו לעפר דק לא יעלה אבק השמימה] וזה נמלאים לאלפים. ומהם ברא נמלא קטן וחלוש המזג גבוה קרוב לג' אמות. כד מלא לואה ופיו מלא רוק. והוא הולך שובב בלי ידע הממלאו והמנהיגו והשגתו אינו בטבעו. לכן אין מי שיכריחו רק הרשות נחונה. והוא כולל ענינים הפכיים רבים עול ולדק, רע וטוב, שכל ושכלות, מגונה ונאות, עללות וזריזות וכיו"צ כוחות לאלפים רבים לבלי מספר. סוף דבר הוא כלול מכל הכוחות והטבעים אשר יש בעולם המלאות והוא ממש עולם קטן [וכבר האריך בזה המורה ומקורו מאבית דריג פרק ל"א באורך]. וכולם נרפים ועוממים וצידו להפית בהם רוח אש ולהתהוות מכל כח לבלי תכליתו. כאשר נמלאו אנשים, אשר הרחיבו כוחות לבלי תכלית, זה לרע וזה לטוב, דוגמא, חזקיה ומנשה.

והראשון היה האחד אברהם, אשר מעלמו החל להבחין בממלאו ולהשיגו. כאשר ישיגו אותו האיש העליונים המוכרחים בהשגתו ואחריו יחזק ויעקב, ועלמו בהשגתם וגדלו בחכמתם כגדולי המשיגים, המה האופנים וחיות הקדש, ולזה האבות הן הן המרכבה: ובחר השי"ת בזרעם והעיר אותם להשגתו ונתן להם אלימות מחכמתו [ונבנות חכמה עליונה תורה]. והיא התורה, אשר בהם יוכלו להשיגו וליתדו בכל מפעל ומלעד החומרי. עד כי שבה בשרם לאורים עליונים, ומלאכי מעלה יאמרו לישראל מה פעל אל ואם ישראל בארץ עושים רעון קונס, מקדשים הכל להשם, וזה עיקר שם הקדש, שמוסר לרשות גבוה, והוא שמוסר הכל להשי"ת גופו לעבדו וליראה, לבדו ושלכו

הקנאה שמטילים בין משפחה. בכ"ז גדר המלה כן הוא כמו שכתוב ללררי. ולכן אחר מיתתה שריא, ואדרבא שבה יחא לה, שהיו בניה מסורים תחת יד אחותה לגדלם, וכמו שאמר יוסף הכהן (זבחים ק"א). וזה בעלמו הגדר דלרות מותר לעלמא, דאין זה קנאה גדולה מזו, אשר האחת תהא זקוקה ליבם והערה תהא מותרת לעלמא, ואם הוא באופן, שזה ענין מוללת לה זיקת היבם ויבומי אי"כ הקנאה להיפך ודו"ק: **וא"ר** אשה בנדת טומאתה לית. בשבת פ"ק, שהרי לא נשא פנים לתורה שנאמר ואל אשה בנדת טומאתה כו' חדא מטא הואי סינר מפסיק כו'. יתכן דדריש כמו דדרשו על קרא דוכל שאור כו' ואל המזבח לא יעלו לרבות הכבש ט"ל ואל, פירושו, הדבר הסמוך למזבח, כן הכא דריש ואל אשה על המטה, שהאשה שוכנת בה:

וא"ר אשה בנדת טומאתה לא תקרב, לפי מה שפירשו בתרי"ב, דהקרא דאיש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה הו' כולל כל העריות למשכב ובתר כן הוא פורט כל אחת ויענין רמזין בזה, נאות הא דגבי נדה כתב בלשון הזה הכתוב בכלל לא תקרב לגלות ערוה, משום דבכל עריות מני להיות, דלא חל רק איסור הקדוש ואין איסור חל על איסור לבד איסור נדה חל תמיד, דהוי מוסיף על כל העריות, שהכל איסורים בה ואף בעלה ג"כ מתסר בה, לכן הוי תמיד איסור מוסיף ומייל אף לר' שמעון דלא מחייב בכולל גם בבית אחת, רק במוסיף מודה והוי חיובו בכל העריות, ודו"ק:

וא"ר אשת עמיתך לא תתן שכבך לזרע, עיין ראב"ע, ויתכן כי דרך הגדולים מהערכים, אשר בראונם שלא ישכח שמם או שם משפחתם והם אינם ראויים להוליד יקחו להם רע נאמן, מכסה סוד וילוו עליו להיות עם אשתו ולהוליד בן, למען יקרא שמו על המיוחס לבנו וישאר שמו לזכרון, לזה מנעה התורה אף מזה, אף כי הוא לרצון הבעל, ולזה אמר עמיתך, כי הוא ממתיק סוד עמו, ולית שכבתך לזרע להיות לו להבעל לזרע, ורדפה התורה אחר הילך בכל הדרכים, ואם יהיה לך זרע כזו, דהם ממזרים גם ע"ז אני מזהיר ומזרעך לא תתן למולך, אף דהמה ממזרים: **כי** את כל כו', ע"ד מאמר המוסגר נראה, כי משל לכן מלך, שהאכילתו כו' אלא מקיאו, רש"י. ולפי"ז אם אכל הרבה פעמים והורגל בזה, הו' אינו מקיף כן תאמרו אתם כי את כל התועבות האלה כבר עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ, שכבר נטמאה אי"כ שוב ולא תקיף הארץ אתכם

משך

קדושים

חכמה

קב 203

החודש. שלהשפיע הקדושה אין בכח שום נכרא וזלתי הבורא יתברך זולת ישראל. ולכן גם הזמן להשפיע קדושה תלוי רק בישראל. והאישים העליונים אינם רק מורידים השפע למטה מעילת העילות יתברך. וישראל המה משפיעים בעלמותם למעלה בכל העולמות. וזהו נעשה אדם כללמנו כדמותו כו' [וכבר דיבר בזה בנפשי באורך. לכן אקצר] וזהו נפש חיה המחיה כל העולמות וכל הנבראים. וזהו בקדושה ראשונה אנו מספרים איך הבורא יתברך שלם בעלמותו ומחיותו כביכול ומחייב המליאות והכל בכונה עלול מחיותו ומושגת פרטי ורלונו מקיים הכל בלי הפסק. וזהו ממש שמלאכי השרת מקדשין אותו. שג"כ משיגים אותו באמת כפי יכלתם. שהוא בלתי חסר שום שלמות וכו'. וזה ונקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותו בשמי מרום. לא כן בקדושה דסדרה אנו אומרים ואחרי קדוש יושב [הענין שממלא בכבודו יתברך כל המליאות כמד"ה השמים כסאי וכו'] בשביל תהלות ישראל. שאין לנו קרנן ולא מנחה כו'. רק התהלות ותפילה. שזהו קדושה הבאה מסבת ישראל מלמטה למעלה לא כהמלאכים. וזהו שאמרו סוטה ועלמא אחאי קאי אקדושא דסדרה. שזה יחס העולם הזה בזמן הזה. ולכך אנו אומרים קדושה זו בלשון תרגום שלא יתקאלו בו המלאכים. שאין זה ביכלתן. ודו"ק בכ"ו: **איש** אמו ואביו וכו'. בתו"כ ר"ש אומר כבשים קודמים לעזים כו' ת"ל אם כבש יביא קרבנו לחטאת. ל"ע לפי מה דאמרין בסוטה דף ל"ב בשם ר"ש מ"מ תקנו תפלה בלחש כו' והאיכא כו' דשעירה נקבה ועולה זכר כו' כיון דאיהו מכסוף נפשיה עיי"ש. אי"כ אפשר דמובחר טפי שיביא קרבנו שעירה דליכא חלי' דמכסא ומכסוף אנפשיה. אך לפי מה דקיי"ל ביומא דף פ"ז. דנשוא פשע כסוי חטאה בעבירות שבין אדם לחבירו נוחא שפיר. עיין בזה ודו"ק. **יבוא** אפילו אמר לו אביו ואמנו לעבור על אחת מכל מצות כו' ישמע להם ת"ל כו' ואת שבתותי תשמרו. הנה דלא פסיקא ליה מסברא כמו לעיל דאמר גבי אבא אמר השקיני מים ואמרו כו' שאתה ואמך חייבים בכבוד אבין. משום דאמרו בירושלמי נדרים פ"ט מדוע כבוד אביו ואמנו פותחין בדבר שבינו לבין אביו כו' כן יפתחו לו בכבוד המקום בדבר שבין אדם למקום סוכה שאני עושה משמע דלנפשיה מהני אם נדקתמה תתן לו אם חטאת כו' כן הכא. כיון דלאביו נר"ך לאטול והוא אמר בשל בשבת. ולהמקום לא מהני מיד סד"ה דיעשה ר"ן אביו קמ"ל. ופשוט. ובסוגיא דעליה שקיל וטרי איגמרינן מני' דעשה

דוחה

ושכלו לאהבו. עבדיו ובני ביתו. ומודעיו לקרבים לעבודת השי"ת. עת תליץ הארץ יפרחו פרחיה. קול התורה נשמע ולהלל האדון הכל מלאה הארץ. מזיאי בכורים וזמר ינעמו ומעשר ותורמות חלכם יפרישו וינתנו למשמתי שיר בהיכל ד'. וכולם כטף כו' יהלכו ברגלם לעיר ד' שמה לראות ולהראות. ובשנה השביעית תשמע הארץ וכולם כבני חורין. ורק על הממלא טרף לביתם יסמוך לבותם. והזמן אשר הוא גשם הדק שכל עולם המליאות. אותו יקדישו בקרבנות התלויים בזמן ובשבת. וימים טובים. ועוד כיו"ב. ולשון התו"כ במכילתא דמלואים פס' כ"ג אין לך כל דבר ודבר. שאין בו מלוא למקום כו' עיי"ש באורך זה ג"כ מורה הדברים אשר כתבנו. וכל עולם המליאות אין בו דבר לבטלה. ולדיק יסוד עולם. וכל העולם כולו לא נברא אלא לשמשו כו'. ואז הבורא יתברך מגלה הודו ומראה כבודו. כאשר ראהו כמה פעמים בבית ראשון ומשפיע שפע קדושה וברכה מומעין הברכות. כאשר העמיק לדבר בזה הזה"ק. וזה מה שקראו זוגין. כי מקדושה הנוספת בארץ מזריקים עושי רצונו. ככה תשפיע לאין חקר מלמעלה מהבטתי תכלית. ואין לך כל טפה שעולה מלמטה שיורדת כנגדו מלמעלה טפחיים [וזה כוד בזמן שאשה מזרעת תחילה יולדת זכר וזה שירו'ל' שיר חדש שיר זכר. והדברים עמוקים] **אורם** בעת אשר אין עושים רצונו של מקום. האדם הולך שוב. הארץ תלמית פרי למלאות ההאווה. השכל נעשה עפריי שבת מועד ושבת. אין דבר מורה על הממלא כולו יתברך. ובליעל יחשוב אין חלקים בארץ. לית דין ולית דין. יסור מרע מסתולל. וכן רשע וזד מללית. וכבוד הבורא הוגלה באין גלוי והארה מאתו יתברך. אז יאמר הקב"ה נשמחא דנשמחין. המשפיע ומחיה כל העולמים. כנשמה הממלאה הגוף [ומבשרי אחזה חלקי מה הנשמה דר בה' עולמים כך הקב"ה. ברכות] אין נחת ולא שמחה בבתי גואי. והמה העולמות העליונים המשיגים אותו כפי יכלתם בהכרח. וזה קלני מראשי. קלני מזרועי. והוא עולם המלאכים השכליים הנבדלים נקראו בשם ראש. קלוני מזרועי זה עולם הגלגלים גשמיים דקים בעלי אורה מושכלת. וזה זרוע. אשר ההנהגה בהמה כי אין לך כל למח כו' והגלגל כנרנן ביד החולב (עיין בספר המדע לרבינו). וע"ד האמת הכונה יותר עמוקה אכ"מ בזה. ולעומת הקדושה העליונה הוא שבת ולעומת הקדושה הבאה מישראל המה יו"ט. וזה שאמר שמלאכי מעלה שואלין אימתי ר"ה ויהי"כ שנידונין כולם ע"ז משיב כו' אלל בני' מתי המה מקדשין

משך

קדושים

חכמה

מלכויות בר"ה. לכן אחר ק"ש שהוא קבלת עול מלכות שמים, כמו שאמר רש"י למה קדמה פרה שמע כו' סמך לזה פאה ולקט דכתיב ביה אני ד' וכו' להורות על מלכויות. ודו"ק.

רעני ולגר כו' תפוצאותם לא לעורבים כו'. פירוש אם אין עני לטלו מותר לטל לעלמו. יעוין תוס' ר"ה דף ד' ע"ב. בזה יבואר קרא דדריש אל תגזול דל זה שבט לוי במחנותיו כי דל הוא שאין לו נחלה, ולכן אף כי אין לוי ליטול מוטלו ומעלה בדמיסן והדמים לר"ך ליתן ללוי, ואם לאו הוא גזול, אבל אל תדכה עני בשער דוקא אם העני בא בשער ואם לא מוטל לעלמו:

וְאֵל תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם וכו'. הנה הלאו כולל שני אופנים בין שנשבע שאכל ולא אכל או שנשבע להבא שיאכל ולא אכל. כמוש"כ רמב"ם ריש הלכות שבועות, וחלול השם ליכא רק במי ששקר לשבער, שיא חפיו שבועה לשקר, הא נשבע להבא ולא קיים אין זה חילול השם וכשר אף לעדות וכמו שפרש"י שבועות מ"ו ע"ב עיי"ש. לכן כתיב הלאו בלשון רבים, וחללת את שם בלשון יחיד, שלא כל הנשבעין לשקר מחללין שמו יתבאר. ועיין פרק במה מדליקין בזה ודוק.

אִי דבא לרמוז הך דתענית כ"ג שחילו שנים כשני אליהו כו' לא נמלא שם שמים מתחלל על ידך, שזה או זה בא לידי שבועת שוא, וזה לא תשבעו שנים נשבעים זה כך וזה כך ומלא וחללת כו'. שאחד מחלל שם שמים, או דמרמוז הך דבן ננס בפועלים וחמיו, שמעניהם בא אחד לידי שבועת שוא. ודוק. ויתכן דבחלול השם אין שוין, שאלל מכובד כשנשבע לשקר חה"ש יותר גדול ולנו אחד חה"ש כפי מה שהוא, לכן כתוב בלשון יחיד, וכו"ו מפרש בכתובות ס"ז אכלם בעתו יעו"ש:

וּבְתוֹכָם מה ת"ל לפי שנאמר לא תשא שם ד' אלוקך לשוא שיכול אין לי חייבים אלא על שם המיוחד לצד מנין לרבות כל הכתובים ת"ל בשמי כל שם שיש לי, ולע"ג מהא דתנן בספרי נשא פסקא כ"ט כה תבדכו בשם המפורש כו' ת"ל ושמו את שמי שמי המיוחד לי, והרא"ש בפרק שבועת העדות כתב לתרץ משום דכתיב וחללת את שם אלוקך, הרי שם אלוקים הוא אינו שם המיוחד לו [היינו שם המפורש ומיוחד רק להשם לא להנבראים], וע"כ דקאמר בשמי בהרחבה וזהו כל שם שיש לי, אולם להרמב"ם דשם המיוחד כל ז' שמות שאין נמחקין לא ח"ש, וגראה דכונת החיוב דכתיב לא תשא שם ד' אלוקך לשוא וזהו

דוחה ל"ה דכרת מכאן ומבנין בהמ"ק דלא דחי שבת וקראי כתיב, לזה הא מסבירא הו"א דלדחי ומשני שאני הכך שכן הכשר מזה. והנה בנין בהמ"ק הוי הכשר מזה לע"ג דהוא גוף מזה מתרי"ג מלות לבטות בהמ"ק ח"מ תכלית המלה הוא להקים משכן שיקריבו בו קרבנות וד' יראה שמה, א"כ תכליתיה אינו כעת בעת הבנין, רק אחרי שיהא בנין וזה נקרא הכשר מזה (יעוין רשב"א שלא פירוש כן). כן הא דקרי לכבוד אב הכשר מזה הוא ענין מושכל מאד, ושמע נא, דזה אינו מזויר בשכל שמלות שבין אדם לחבירו ידעה איסור דברי תורה, ובזה הגדר אמרו איסורא מקמי ממונא לא דמינין, רק משום שנכבוד אביו ואמו יש מה שמונע לאדם למקום, וזה הרגש דק, שכל מוסדות הקבלה מהר סני הוא הקבלה הנאמנה ונחנה למשה מסיני, ומסורה דור אחר דור לזרעם אחריהם והודיעו בניס לבני בניהם יום אשר עמדו בחורב, וכן עד עולם, ואם דור יבזה אביו וילגלג למוסרי הקבלה, או פסק תורה מישראל, ולכן בזה הגדר יש בכבוד אביו גם דברים המוגעים אל מלות ד', וכלל התורה, לכן סדיא דלדחי קמ"ל דלא דחי וא"כ גדר כבוד המקום שיש במלה זו לכבוד אב הוי רק בגדר הכשר מזה, ודו"ק:

וְכִי תזבח זבח שלמים לרנוכם תזבחהו, חסר וא"י, דהיה לו לאמר תזבחהו ודרש מזה בתו"כ, שאין שנים שוחטין זבח אחד וכאלו כתב תזבחהו ורבנן פליגי עליה בחולין ריש פרק שני ואמרי שנים שוחטין זבח אחד, וגראה דמרמוז להך ששינוי במשנה סוף פרק ז"ט לשם ששה דברים זבח וזבח לשם זבח, לשם זבח כו' אמר ר' יוסי אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אילו כשר כו' רק שיחשוב לשם זבחהו, כמו דיליף שם בגמרא מן הך קרא לרנוכם לדעתכם תזבחהו, ולכן חסר וא"י לרמוז על ששה דברים אילו אם לא כיון כשר.

וַיִּתְּבֵן דבשר תאווה הוי אסור (לר' ישמעאל) לישראל במדבר ואם היו רוצים לאכול בשר היו מוכרחים להביא זבחי שלמים והדם והחלב להשם, והיה חוקם לחשוב, כי יקריבוהו בחרי אף ובסכרה, שזבחת הוא רואה לאכול בשר, רק הוא אסור, לכן מביא הקרבן, אבל לא מנדבה לבו, לכן אמר לרנוכם פירוש בהסכמת דעתכם ובלב שלם, ובריון גמר תזבחהו:

וּבְרֹחֲצֵיכֶם כו' אני ד' אלוקים, רבינו הקדוש סידר פאה אחר ברכות מפני שדרשו בריה ל"ב מואני ד' אלוקים בחודש השני, שאומרים

משך

קדושים

חכמה

קב 206

שלא יתן אבן לפני עור בדרך להפילו (רש"י מולין ג'). וכן הוא אמת. ומה אזהרה לפתח או כורה בור ברשות הרבים. ומשום זה אמרו בור ברה"ר של שני שותפין כו' אי דא"ל זיל כרי לן אין שליח לדבר עברה היינו דלאו דלפני עור לא תתן מכשול איכא (ואיסורה דבר תורה דלא כהמשל"מ בפ"ב מרומח) ובבור ברשותו איכא אזהרה בספרי מלא תשים דמים בנתיקת יעו"ש. והלאו כולל גם אם מכשיל חבירו בדרך שהוא עור בדעתו או מחמת תאוה וזדון לבבו. ואם מיעלו לפי דרכו וכיו"ב הוי כמו לאו שבכללות. לכן אין לוקין עליו. כן נראה לי. וכן מלאתי לרבינו בספר המלות בשורש ט' יעו"ש:

א תעמוד על דם רעך אני ד'. בספרא. ומין שאם אתה יודע לו עדות שאין אתה רשאי לשחקו עליו ת"ל לא תעמוד על דם רעך. פירוש בדיני נפשות שאם יודע עדות לזכותו וגמגע הי' שופך דמים וכמו דמוקי הגמ' בסנהדרין דמכאן אף למטרח ולאגורי. ודוקא שידע לזכותו בדיני נפשות. אבל דיני ממונות הוא רק בשתבעו הבע"ד להעיד ובאם לא יגיד כמבואר ריש הלכות עדות ברמב"ם יעו"ש. ובספר המלות סימן רל"ז באו כאן דברים אינן מדויקין (אולי מסכת ההעפקה). וזה שאמר שבדיני ממונות אינו עובר באם לא יגיד רק כשתבענו. אבל בדיני נפשות אפילו אין הבע"ד תובעו לא תעמוד על דם רעך שאני ד'. אני הוא התובע דמי נפש נקי. ויעוין רש"י. ייתכן יותר דיעוין בספר אור שמח ה' רוח' דרבינו מפרש הך דיומא דף כ"ה דאמר ולא מעל מזבחי שעל גג של מזבח אם הוא כהן ועבודה בידו אינו מבטל עבודה דוקא למוות שהעובד יודע עדות להמית הרוח לא יבטל עבודה. אבל להחיות ללמד זכות להרוח משום פקוח נפש מבטל העבודה. יעו"ש. ולפ"ז למוות דעובר משום לא תעמוד על דם רעך הוי אפלו כשכהן עומד על גג המזבח ועבודה בידו מבטל עבודה. כדי להעיד עליו להחיותו. לכן אמר כי בסוף מנחות אמר בן עזאי שלא נאמר בקרבנות לא אלהיך ולא שייך דל"ה ולא אלהים רק הוי' שלא ליתן פ"פ למניה. יעו"ש. ולכן לא תעמוד על דם רעך. שמחויב אתה להעיד אפילו במקום שאני ד'. הוא ככהן שעבודה בידו על גג המזבח בעוסק בעבודה. שמה אני ד' הוי' לבדו בלא שאר שמות ג"כ לא תעמוד על דם רעך. דלהחיות אפלו מעל מזבחי. ודוק. ויעוין מכות דף כ"א כזה גבי כתובת קעקע. עיי"ש. ועוד יתפרש אני ד' אני הוא שהעדתי זכות תחלה על ישמעאל ועל ישראל

וזה שם משבעה שמות שאינן נמחקין. וכאן כתיב שמי והוא ג"כ שם המיוחד. וע"כ אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ומרבה כל הכנויים אפילו רחום וחטון. אך ל"ט מאי מקשה הגמ' בשבועות דף כ' שוא ושקר בדבור אחד נאמרו למאי. ולפ"ז הא לריך דיהיה מיעוט אחר מיעוט ולרבות דאל"כ הוי"א דשניהן בשם המיוחד ולא בכנוי ול"ט. ודחוק להגמרא אזלא לריח בר אידי דסבר שם דף ל' דל"ל בשם המיוחד [ובל"ז לריך פירוש דברי התור"כ דקאמר מה ת"ל הא לריך ללאו על שבועת שקר עיי"ש היטב בשבועות. ויש לישב]. ויתכן דבשמי הוא כנוי דבית מורה יחס. אבל שם כתיב את שמי שם המיוחד. שהבית הוא יחס מה וכמו כתבתי בפ' נח בפסוק אך בשר. ודוק. **והנה** בחלול השם אמרו ז"ל אין כח בתשובה לתלות ולא ביוהכ"פ לכפר כו' אלא כו"ן מולין ומיתה ממרקה. וזה שדרשו ז"ל בשבת כי משנאי אהבו מות ח"ת משנאי אלא משנאי. וזה ת"ח שנמלא רבב על בגדיו מפני שזה בגדר חלול השם. שמבזין התורה ולומדיה והוא ממשיכי החכמה. לכן אין לו כפרה אלא במיתה. לכן אהבו מות. שאוהבים המות שמכפר עליהם. וזה שאמר הכתוב תמונת רשע רעה ושונאי לדיק יאשמו. שבין אדם לחבירו מה שהוא רודף הנדיק הוא יאשם אף לאחר מיתתו עד דמהדר למריה. פודה נפש עבדיו ולא יאשמו כל החוסים בו. שלהנדיקים אף אם הם נכשלים בין אדם לחבירו הסי' פודה אותם שלא יאשמו היינו שלפעמים מומין לו חבירו שיקבל גמולו ממנו או שמתן בלב חבירו שיפסידנו כמוש"כ החסיד בחובות הלצבות שער התשובה פ"י. יעו"ש:

א תלין פעולת שכיר אתך עד בקר. הנה בתור"כ ומובא ב"מ קי"ב מפרש אתך שלא ילין התשלומין אתו. יעו"ש. וכן פירש בתרגום יונתן. אולם האונקלוס פירש לא תבית אגרא דאגירא לותך עד לפרא פירש שכיר אתך. שעל האומן שהוא שכיר אתך קאי. ולפ"ז מיעט אם שכרו ע"י אחר ואע"ג דשליח של אדם כמותו בכ"ז הכא דלא סמיך דעתיה דהאי פועלי כיון שהבעה"ב בעלמו לא שכרו. ומסולק תמיהת הריטב"א שכתב דליתא שום מיעוטא. ולפ"ז איכא מיעוט להאונקלוס. והטעמים מסכימים לו דאם על השכר בעלמו קאי היה לו לנקוד על אתך מרכא ולא טפחא. שהוא מפסיק. ועיין ב"מ ק"י קי"א ודוק. דהוי למכתב לא תלין אתך פעולת שכיר:

רפני עור לא תתן מכשול. הטהים מפרשים כמשמעו

משך

קדושים

חכמה

ישראל בים. יעוין ירושלמי רה"ש פ"א:
וְרָא תשא עליו חטא. פירוש: שהיכי שהדבר נוגע
 לחדת חסידות חששו חכמים ליוהרא! אבל אם
 נוגע הדבר לחשש איסור ומכש"כ איסור חורה: כמו
 חדש בזמן הזה וכיו"ב אין בזה משום יוהרא. ולא
 יש עליו פירוש בשביל חבירו חטא! אדרבא על פניו
 יוכיחו שגם הוא ינהג כמוהו. ע"ד לחות:

ואזהבת לרעך כמוך אני ד'. הענין דאמרו במדרש
 תמורה כשם שהבגד מעיד על האורג
 והבגין על הבגאי כן העולם מעיד על השי"ת והרלוין.
 שסידור הנראה בהרכבת דברים רבי המליאות אשר
 טולם בכלליותם מתאימות אל קשר אחד, שכל יסוד
 שופע בחבירו ומה שחבר בזה משלים זה וצירוף
 הפרטים יושלם המין וצירוף המינים יושלם הסוג.
 וצירוף הסוגים יושלם הגדר, וצירוף הגדרים יושלם
 המליאות, אשר מאלפי אלפים סוגים משפיעים
 אחד בחבירו וכל אחד נתמלא בהפדר של חבירו, וכל
 חומר מורכב יתבטל מהרכבתו ויתפשט אל היסודות
 ויחזור וילבש לורה אחרת חדשה ובהירה, וכמו שרואים
 אנו כאשר בימות החורף יחזור כל הגמחים ויבול
 האדמה אל בטן האדמה, והמה ימלאו עטיני האדמה
 דשן ומן כל הנאכל אל החי יעשה זבל וזוה תחלוק
 חיל ובימי האביב הפריח כל פרי ותעדה כלבוש
 הארץ, ככה בזה הכדור הפרטי וכן מתאימים כל
 הכדורים, הממלאים כל חלל המליאות, כי זה באמת
 שלמות ההיולי להיות פושט לורה ולבש לורה. וע"ז
 אמר בריש קהלת אחרי דברו מהמליאות שתחת
 הגלגל, איך הוא מתחלף ושב לאיתנו, והאלקים יבקש הנדרף,
 פירוש רדיפת המורכבים והשתנות הנורות אשר ילבש
 ההיולי, כל זה הסדר הנפלא יאמר כי יש אלקים
 בארץ, אשר הוא סידר אותם באופן נפלא אשר
 הוא אחד יחיד בלי מורכב וצלי חומרי, כולל כל
 השלמות, נעדר הגדרים והחוארים אשר לא יתכן בו
 סידור, כי אין בו חלקים וגדרים ואינו לריך סבה
 להיותו, כי הוא מחויב המליאות ומליאות כל הנבראים
 תלוי בו לבדו, כי המקרה לא יסודר והמקרה לא
 יתמיד, וזוה האופן מעיד הבריאה על הבורא יתברך.
אורם נוסף בההרכבה של בעלי החומר, אשר
 פושטים לורה, ולובשים לורה אשר לורה הנבראים הוא
 אפשרי כמו מין הבעלי חיים, אשר לא יתהוה רק
 על ידי חיבור זכר ונקבה, הלא יתכן בטולם באפשרי
 ואם ימחו כולם הלא לא יהיה עוד זה המין כלל.
 איך אם יאמר הסכל, שהמקרה הביאה האפשריות
 להמליאות השלמה באופן ילירה נעליה, הלא כמו

שהמקרה הביאה אפשריות המליאות, כן המקרה יביא
 בטולם, וזה לוות ואומרי, כי יש אלקים, אשר המליא
 האפשריות ושומר לורתם ומינה, אשר ע"ז אמרו ז"ל
 שהקב"ה יושב וזן מקרני ראמים עד בלי כינים על
 שמירות המיני לרעת רביו משה, כל זה נכלל באמרי,
 כי כמו שהבגד, שהוא הסידור של חלקים רבים לדבר
 אחד ולתכלית אחד אשר יושלם בהערך כלליותם
 והוא לורת בגד, וכן הולאת האפשריות, כי לורת
 הבגד היא באפשריות שלא יהיה ומעיד על האורג.
 כן העולם מעיד על השי"ת.

אמנם יש עוד במין האדם ביחוד ענין מורה על
 שלמות הבורא יתברך, אשר הבריאה ממנו
 אינה בחיוב כמו הלל מן האדם, רק שברא בבחירתו
 וברלונו, המוחלט, והוא מה שמאלו ענין הבחירה במין
 האדם שתלוי כל מעשיו ברלונו החפשי והבדלי תלוי
 בזולתו, אשר זה אין בשום נברא וכמו שפירשו הקדמונים
 פסוק הן האדם היה כאחד ממנו כו'. ואף השכליים
 הנבדלים שללו מהם הקדמונים הבחירה, וזה נכלל
 במאמרי, שאין מלאך אחד עושה שתי שליחות, שאין
 בו ההפכים והוא מוכרח בהשגות ושלמותו, ולזה אמרו
 בפרק לא יתפור שלוחך לא כשלוחי בשר ודם,
 שלוחי בשר ודם ממקום שמשתלמים לשם מחזירים
 שליחותו, אבל שלוחך למקום שמשתלמן משם מחזירין
 שליחותו, שנאמר התשלח בריקים וילכו ויאמרו לך,
 יבואו ויאמרו לא נאמר מלמד ששכינה
 בכל מקום [פירוש גלוי כבוד השם והשגתו
 להנבראים], אשר יפלא מה שמאלו במשה וישב משה
 ויגד דברי העם אל ד', אמנם זה פשוט, כי הנמצאים
 העליונים המה מוכרחים בשלמותם, וא"כ כי נשלח
 בודאי יעשה מה שנשלח עליו, לא כן האדם הוא בחירי
 ושלמותו תמיד חדש עמו, כי מהשלמות הנקנה לו
 בזמן העבר, אין זה מורה על העתיד, כי הבחירה
 אינו יאות ליחס אליו רק מה שכבר נקנה לו, וזה
 בעבר לא בעתיד, כי בעתיד יתכן אשר יבחר
 ההיפך וא"כ בכל זמן שיך ששז אל השם, שהשלמות
 שעושה עכשיו הוא אינו ענין שכבר מוכרח עליו רק
 מה שתלוי בבחירתו ובחר בזה מחדש, ודוק.

יע"ז אמרו חב"ב אדם שנברא בללם שנאמר כי
 בללם אלקים עשה את האדם, שזה הבחירה
 הוא רק באלקים, והרולה לרעת שלמות השם שברא
 הכל מרלונו הבדלי מוכרח ויודש בבחירתו ברלונו
 הקדום המאחדת אללו יורה ע"ז מליאות מין האדם
 החפשי בבחירתו, ובהשכלתו מה שלא יורה ע"ז כל
 מין הבע"ח אם כי לורתם בתכלית האפשריות ומורה

משך

קדושים

חבמה

קד 207

וראה אותה אמר תמרה זו לופה מיריחו כיון שהרכיבו אותה עושה פירות. הפירוש דגמירי אין ילד שולט אלא במה שעיניו רואות (כוסה פ"ק) והתאווה כשהיא באה מכח החומר הוא רק על מה שהעין רואה. הלב חומדי וכן אמרו רחב בשמה ביודעה ומכירה כו' אבל מה שאין עין האדם רואה אין הלב חומדי לא כן תאומם של לדיקים הוא מכח השכל כי יוגבר ויתגלו וזהו האלקים על הנפש. אז משתוקק אל ההקדבות אלקים ענין אשר לא יושג בעיני המוחש וכמוש"א כי לא יראני האדם וחי' וזה תאומן של תמרה וארזי אשר לא במוחש רק טבעו משתוקק לכן מתאווה אל תמרה שבידיהו אף שיריחו היה בקלה ארץ ישראל ותמתן אלל טבריה בטיבורה של ארץ ישראל באמצעי כן הדיק. כאשר נתגבר הנפש על החומר מטבעו משתוקק אל הרוחה ואינו נראה זה השי"ת השלם האמיתי למקור החבמה והשלמות. אם כה אוהב האדם את עמו כאשר נפשות מור אחד מולכו וכולם מעון לרומניות ההשגחה העליונה. אז מטבעו אוהב בני עמו אשר לא ראה אותם מעיניו. וזה שאמר ואהבת לרעך כמוך פירוש באיזה אופן אני ד' כאשר אתה מזה לאהוב השי"ת אף שאינו נראה לך. כן תאהב ותוקיר נפש ישראלי הרמוק מוכך אשר לא ראיתו מעולם. ודוק.

א יתכן דהנה העלו החכמים אחרי התפלספס דענין אהבה. כשהיא חוזרת אל עצמו. באה בסבת ההתנגדות. כמו העני להעשיר שמקבל טובה ממנו. ובאהבת איש לאשתו. ובאהבת הארץ להשמים שמקבלת מטר ממנו. שכל זה ענין חוזר אל עצמו. שאוהב את עצמו. וכל אומן שוגא בן אומנתו אבל אהבה החוזרת אל הגאהב היא באה מסבת ההתדמות והשתוות היחס והערך. כמו חכם אוהב חכם וכיו"ב. ולכן על אהבת השם יתברך. שאין שום יחס ושיווי בינו להגמלאים. אם לא תהיה חוזרת אל האוהב. וזה מדרגה פחותה ושלל לשמה. אמרו ז"ל בספרי והיו הדברים האלה אשר אנכי מוֹך היום על לבבך. למה נאמר לפי שהיא אהבת את ד' בכל לבבך. אינו יודע באיזה ד' כיון שאין ערך ויחוס ושוי אל השי"ת. איך הלא האהבה הוא ע"י תקות התועלות וחוזרת לאוהב. איך אין זה בכל לבבך ת"ל והיו הדברים האלה כו' על לבבך. שמתוך כך אתה מכיר הקב"ה ומדבק בדרכיו פירוש שמתוך זה שאתה מתדבק בדרכי השם מה הוא רחום אף אתה רחום חנון. איך יש לך שוי קלת אל דרכי השי"ת ותדבק במדותיו ומשתוקק אליו. כאשר תדע כי הוא מקור

על מי שהולך אפסיריותם לפועל. אך כולם מוכרחים המה ומוטבעים בתולדתם וזה גלם האלקים הבחירה ורעון הבחתי מוכרחי. אולם על השגחת השי"ת בכל פרט ומפעל ומלמד ולבשל הבחירה ישלם על כל פרט ופרט [משא"כ במינים המוטבעים. השגחתו דבוקה במין ובכלל] ע"ז מורה מין הישראלי אחד מלד שקבלו מלד גלוי הערת אלקות עליהם בהר כיני לעיני כל במחזה נבואות ובנפלאות רעופים ארבעים שנה בתדירות לעיני כל ולהספיק מזון לעם שקט ושליו במדבר מ' שנה. אשר בזה לא יתכן שום דמיון כוזב. כי הרעב לא ימלא נפשו באכלו בחזיונות לילה. ואחד מלד השגחה הדבוקה בכל מלעדיו באומה זו מאבותינו אשר קורטם מסופר בתורה איך ההשגחה האלקית דבקה בהם. אשר המה בגולה עם לבדד ישכון. נרדפים מכל ד' ופינה. והאשר האלקי דבוק בנפשותם. אשר אם ירווח להם מעט יתגשאו ראש על כל העמים ויתקנאו בהם כל הגוים. והמה נעלים במדותיהם. בתכונותיהם ואינם נרחקים מיהם מחבתתם וקורות הוריהם הנכתבים בספר התורה. אשר ע"ז אמרו הן הן גבורותיו כו' שה אחת בין וכו'. ויותר לפלא מה שבהגירות הרבים נתקיים כי אם המה נגרשים ממקומם. אז המה כנס שנעשה במקדש. שאפילו כל הרוחות שבעולם אין מזוין אותו ממקומי. נהי דאזיל ואחי כדקלא אבדורי לא מיבדרי. כן הוא בישראל בגולה. דאם כי נגרשים המה לאמעריקא וכו'. בכ"ז איבדורי לא מיבדרי. ובכל מקום בואם המה מהאחרים ונעשים קהלות ואגודות לתורה ולעבודה דרבוי לדקות ומעשים טובים ונתקיים בהם מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן. וזה מורה על ההשגחה הפרטיות על ישראלי. שהשכינה שוכן תוך בני ישראל. ודוק. לזה אמר ואהבת לרעך כמוך אני ד'. פירוש שרעך כמוך מורה שאני ד'. כי הסדר והאפסיריות מורה שאני נמלא ומליאותי בלתי תלוי בזולתי. וכח הבחירה שבאדם מורה שאני עשיתי מרעון עצמי ולא נהוה בחיוב ממני. וההשגחה שבר והארת נבואה אלקית שעליך. שכל זה מורה שאני ד'. שזה שם הוי"ה מורה שהוא הו"ה ההחלטית המחויבת ומהוה הכל ברעון מוחלט ומשגית על הכל. ודוק היטב.

א יתכן לומר עפ"י הב"ר פ' מ"א לדיק כתמר יפרח כו' מה תמרה וארז יש לכן תאווה אף לדיקים יש להם תאווה ומה היא תאומן הקב"ה שנאמר קוה קויתי ד' אר"ת מעשה בתמרה אחת שהיתה עומדת בחמתן ולא היה עושה פירות עבר דקלי אחד

משך

קדושים

חכמה

מקור הרחמים והחכמה, וכל אופני השלמות. וזה האהבה האמיתית. ולכן אמר כי אם תאהב להישראלי, לא תאהב אותו עצור אותו דבר שיכבדוך בני האדם או יהלולך, או ישיבו לך גמול ותשלום, כי אז אין האהבה מתחססת. אל הנאהב רק אל האוהב. וזה אהבת עצמו, ואז גורם האהבה הסיפוף, כי יותר בטוח להשיג תודה העשיר מהעניי החכם מהסכל, יותר מאשר ישיג ממי שהוא בערכו, רק ואהבת לרעך כמוך, פירוש, שהשווי יביא האהבה ותהא סבת האהבה מה שהוא דומה לך, והוא כמוך ובערכך, ותתבונן שהוא מזרע מבחר האנושי ומעובדי השם באמת, ומהמחזיקים ידיעת השם בעולם, וזה אני ד', שזה דוגמת אהבה, כאשר אתה לריך לאהוב אותי, וכאשר אני אוהבכם, שכתוב ואוהב את יעקב, שזה אהבה בעלם לא דבוקה לאיזה סבה חוזרת לאוהב, כי אם לדקתם מה תתנו לי, והשי"ת אינו מקבל שום תועלויות משום נברא, וארון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, כן תאהב לרעך, וכל הדרכים האלה הם אמיתים בכלליותם ובפרטיותם ואשרי מי שיוכח לזה, ובחנינה זו אמרו על משה בפרק ר' ישמעאל ועל יהושע בפ"ב דעירובין, שהיה אוהב את ישראל, שלא קוּו לאיש, כי שלמותם היה מעלמותם, וכמו שאמרו בשניהם של נעלך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש, ולא הנחילו מעלתם לבניהם, ולא קבלו שום שכר מהכלל הישראלי ומשמו בדברים שהיו לתועלויות הכלל עד קץ הימין הרחוק מעיניהם וכמו שנתבאר. ודוק בכ"ז:

ת"כ. בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול מזה זה דבר כי תדע, כי כל השיטות מהרשע כבר היו, כמו שיטת האגרוף, היה אלל דור המבול, כי מלאה הארץ חמס ובאו ב"א אל בנות האדם, שיטת כים אחד יהיה לכולנו, ה' אלל דור הפלגה, כי ראו שהיו שותפים וחברה יחד בהון ובנשים וכל מחמדיהם לא יהא להם יחס, רק משותף להמין, והקב"ה פלג לשונם, וכל אומה רתה להכחיד חברתה, רק השתלמות האדם למכון תכליתו ולפסגת מטרתו, אשר כל יוכל להשתלם יותר, היה ע"י השתלשלות ההשגחה אלל האבות, עד בואם אל רום המעלה בהשגחה הנסיונות ובחכמה ע"י משה, והגיעו כולם למעלת נבואה, וראו כבוד ד', ולכן תדע, כי זה ספר, הוא ספר התורה, הוא תולדות אדם, התפתחותו למרום קיוו מה שיוכל האדם לבוא בעוה"ז, שאף בימי שלמה לא הגיעו למעלתו, ודוק:

ירושלמי סוטה פ"ק, ויבואו עד כרמי תמנתה

אמרו מה כרמיהם זרועים כלאים אף בנותיהן זרועין כלאים, פירוש, דבני נח הוזהרו על הרכבת האילן, ושך לא תזרע כלאים מוקי בסוף פ"ק דקדושין להרכבה, ואפ"ה היואל מההרכבה מותר באכילה, כן בנותיהן זרועות כלאים, שאחד בא על אשת חבירו ובכ"ז אין בהם ממזרות, ישוין תוס' יבמות ס"ח ע"ב ד"ה נכרי ועבד, ואם יתגיירו מותרין בקהל אף דבן נח הוזהר על עריות ודו"ק, [ד"ו בחלום]:

ובגד כלאים שטעמו לא יעלה עליך, הוא מדבר על הבגד, שלא יעלה ולא כתב לא חעלה.

הוא מבואר עפ"י דברי תוספתא במכות, הביאה רמב"ם דאם מלביש אדם לתבירו ושניהן מוידין הלושב לוקה, ואם היה הנולבש שונג לוקה המלבישו, יעו"ש, אי"ש, דכאן מדבר שאין הלושב יודע שהוא כלאים ואינו ניכר בו זורת הלמד או הפשטים, רק שמעורב בהבגד חוטין ואינו יודע מי הם, והוא כלאים, בזה חייב המעלה עליו יהי' אחר ולא יעלה, פירוש, כל המעלין עליו, לכן כתב בגד כלאים, שהוא מעורב למד ופשטים ואינו יודע, רק המעליהן חייב הוא ולוקה, ולכן סמכ"י לשך לא תזרע כלאים, שהזרעים מעורבים ואינם נכרים, אבל בפי' תלא כתוב לא תלבש שטעמו, דוקא הלושב (לא המלביש) הוא לבדו לוקה וזה כשידוע אליו שהוא של כלאים וניכר, לכן כתוב למד ופשטים יחד, ולכן סמכ"י ללא תחרוש בשור כו', שהכל רואין שכן מינים נפרדים, ודו"ק, **כ"א** יומתו כי לא חופשה, תו"כ, הא אם חופשה הרי אילו חייבין מיתה, ר"ש וכו' עירה כל הפרשה כולה לכו לא חופשה מלמד שאין גומר בה כ"א שטר גומר בה, לפי הסוגיא דגיטין דף מ"ג, דמקדש חליה שפחה וחליה בת חורין אינה מקודשת ומאי מאורסת לעבד עברי מיוחדת, אי"כ הפירוש הא אם חופשה ה"א חייבין מיתה, דלאחר שחופשה בעל אותה, ואמרינן דאין אדם עושה בעילתו בעילתו ב"ז וגמיר וקדיש לשם קדושין ובמיוחדת אליו לאחר שחופשה במקדש אבל ר' שמעון סבר בפרק המדיר בקטן שקדש, שאם בעלה משהגדיל, או שקדשה בפחות מש"פ ובעל אותה אח"כ, דאם בעלו לא קנו, דלא בעיל אותה לשם קדושין גמורים ולא אמרו חזקה אין אדם עושה בעילתו ב"ז, כפי הוי גוגא, אי"כ הא דאמר אם חופשה יומתו הוא ע"כ, בבעל אותה בפירוש לשם קדושין ומאי קמ"ל, ולזה אמר דאשמעינן, דרק שטר גומר בה לא כסף, כדילי, ועיין בסוגית הש"ס שם ודו"ק:

ובפר עליו הכהן כו' על מחטתו אשר חטא וכסלה לו מחטתו אשר חטא, נראה דלפי מה שדריש

ויתכן, דלפ"ז מרמז לן המקרא מה שהזכיר ר' ישמעאל בר יוסי את רבי אשתך עבלה אל תזקק לה לילה ראשונה. אמר רב ובגדה דאורייתא הואיל והאומקא מעינה פתוח. וזהו לא תאכלו על הדם, שלריך להחמין לילה ראשונה ודוק.

ובתו"כ פרק י"א. מנין לאוכל מן הבמה עד שלא תלא נפשה כו'. כל הנך דרשות הוא

לאסור דברים שלא שמענו אזהרתן בשום מקום, לבד לא האכל מן הבשר והדם קיים במזרק. שנינו בספרי פ' ראה סימן ע"ב ומייתי הגמ' במכות דף י"ז מקרא דלא תוכל לאכול בשעריך. וא"כ למ"ל למדרשה מהך קרא דלא תאכלו על הדם, דלמקום הא הו"ל לאו שצבולות. ואולי דמשה למדנו לדברים שעיקרן בא ללורך גבוה, שמור או נודד וזבחי שלמים, והוא משולחן גבוה קא זכי, לכן אם נזק הדם, הדם מחיר את הבשר, וכאן לריך קרא על מדבר שהיו אסורים בבשר חלוא, וא"כ לא הביאו זבחי שלמים ללורך גבוה, רק לאכול הבשר והיו להוטים אחרי הבשר, ולכן לזה לא תאכלו על הדם, שלא יאכלו קודם זריקת הדם. ודוק. ואולי בא לאסור בצמה קטנה שאסורים לאכול קודם שזרק הדם. וזהו מבוחר קראי דשמואל א' י"ד. יעו"ש ודוק. וחמתי פירש דקאי על שפיכת שרייט. ודוק:

רא תקיפו פאת ראשכם. למאן דמחייב המקיף את הקטן וכתבו תוס' גיזר ג"ז דהיה המקיף את האשה, א"ש מה דכתיב הקפה וכולהו לאוי בלשון רבים, דאיתא בגמ' משא"כ זקן אשה המשחיתו פטורי, דלאו זקן הוי. לכן כתיב בלשון יחיד פאת זקק. ועיין פ"ק דקדושין בזה ובכרמב"ם.

ועוד י"ל, דלמ"ד הקפת כל הראש לא שמה הקפה לא הותר לאו זה בשום מקום, ופאת זקנו

אידיחי במזורע לגלחו ולכן כתיב בלשן יחיד:

בספר אהבת יונתן מביא מדרש שאלו לרבי מפני מה אתם מגלחים שער ראשכם ואין אתם מגלחים פאת זקניכם א"ל מפני שזה גדל בשעות וזה גדל בפקחות. המכוון, דלא מלאנו על מלה שהבורא יעשה סיג בטבעי, לבד על עריות עשאה ההשגחה שני בטבעי, שהנשים אין להן זקן, ויעיין גיזר על קרא דלא ילבש גבר כו' וזה סיג לעריות, אמנם שער הראש מלאנו בזהו גיזר שהיו קוולותיו תלתלים ופחו עליו יצרו (פ"ק דנדרים) אי"כ שער הראש מביא להסתת היצר וזה גדל בשעות, ושער הזקן מגדירו מעצירות ולכן גדל בפקחות ודוק. [שוב ראיתי מקור המדרש בבראשית רבה פ' י"א יעו"ש הגירסא הנכונה] ולכן כתיב ושמתם את משמרתי בעריות, שהטובה שהשי"ת

שדריש התיכ ליעיל בזיקרא פרשת חטאת וכפר עליו שהכנה מכפר על טלמו, וה"נ כונתו, שהכנה מתכפר פ"י עלמו, ובכנה הרי בין שפחה בין גיורת או משוחררת לוקה משום זונה, וקמ"ל, שזה בודאי אין המלקות פוטרו מקרבן, לבד מה שבארתי בחידושי לשבועות, דלא אמרינן כדי רשעתו בקרבן, עוד לא שייך כאן, דמלקות מתחייב בהערה וקרבן לא מחייב רק בגמר ביאה, רק זה קמ"ל, דאין הקרבן פוטרו מן המלקות, לכן אמר וכפר עליו הכנה היינו ע"י עלמו כו' ונסלח לו מחטאתו אשר חטא מחטאתו ולא כל חטאתו, שעדיין מחויב הוא מלקות משום זונה. ונכון ע"ד דרש ודוק, וזהו היה מיושב התיכ מחטאתו כו' לרבות מויד כשונג. עיי"ש ותבין.

ויתכן עוד, כי חליה שפחה וחליה בת חורין אם חפסי בה קדושין הלא מיתסרר בזנותה על

הבעל כדון א"ל. עיין גיטין מ"ג, דאירוסין נמשך לזה המיד. ואע"ג דאין חייבין מיתה על ביאתה, הלא גם אשת קטן, והוא, כגון שבא יבם קטן על יבמתו, דקנה מן התורה לשיטת רש"י בפ"ק דקדושין דף י"ט וכולהו רבותא, ואפ"ה ביבמות ג"א שקלו וטרו טובא דמסתרח עליו בזנותה, אע"ג דאין חייבין עליה מיתה, דאיתמטי מאשת איש, ולא אשת קטן, יעו"ש. וכן שומרת יבם שזנתה מתסרח לרב המנוגא, לכן גם שפחה חרופה נאסרה לבעלה, נמלא, דמלבד החטא שחטא לפני ד', שע"ז מביא קרבן, עוד לריך לרלות את חבירו ולפייסו דחמסו ועסקי, שאסר עליו את אשתו, ועיין פ"ק דחגיגה דף ט"ז, שהבא על א"א ואסרה על בעלה הוי מעות שאינו יכול להתקן, לכן כתיב ונסלח לו מחטאתו ולא כל חטאתו, דרק מה שחטא בין אדם למקום ע"ז כתיב וכפר לי לפני ד' על חטאתו אשר חטא, פירוש בין אדם למקום, ודוק בזה: **בתו"כ**. כל העריות לא עשה בהם את הקטן כגדול והשפחה עשה בה הקטן כגדול, כ"ל.

ופירושו עפ"י מה דמפרש רבינו משה בהלכות שגגות פ"ט, דקטן שבא על שפחה חרופה מביא קרבן לכשיגדיל, וזהו דמרבה התיכ לעיל בן ט' שנים ויום אחד לחייבו קרבן, לכן אמר שצבול העריות הגדול חייב והקטן פטור וכאן הקטן חייב כמו הגדול, ובכרמב"ם, ודוק.

רא תאכלו על הדם, במדרש שלש שנים כו' ערלים וכתיב לא תאכלו על הדם אמר הקב"ה לישראל אתה ממחין לערלה שלש שנים ולאשתך אין אתה ממחין שתשומר על נדתה. דריש לא תאכלו על הדם, על אשתך שראתה דם, כמו אכלה ומחתה פיה כו'.

משך

קדושים

חכמה

מכס יהיה לכם הגר הגר אתכם. ואולי יבואר עפ"י דברי רבינו משה הלכות אי"ב פרק י"ג לפיכך לא קבלו ב"ד גרים בימי דוד ושלמה כו' שכל החומר מן הע"ז בשביל הבלי העולם, אינו מגרי הדק, ואעפ"י כן היו גרים הרבה מחגיגרים בימי דוד ושלמה כו', והיו ב"ד הגדול חוששין להם, לא דומין אותם אחר שטבלו מ"מ כו' ולא מקריבין אותם כו', וזה שאמר ובי יגור אתך גר בארצכם, בזמן שישראל שרוים בארץ והאומה מקושרה ודבוקה עם אחד, לאלקי אחד, אז יכול להיות כי איננו גר גמור, אולי רוצה לבוא בקהל או לשום סבה אחרת מעניי העולם אז לא חוטו אותם, היינו שלא תרחיקוהו ולא תהדפוהו, עד שתראה אחריותו, אולם כאזרח מכס יהיה לכם הגר הגר אתכם, שהוא מתגורר עמכם בארץ אחרים ורואה אתכם בשפלותכם, והאומה כשה פזורה [לזה אמר אתכם בלשון רבים] והבנת לו כמוך, כי הוא גר מגרי הדק ומאושר הוא לאלקי השמים כאחד מבני אברהם יצחק ויעקב, וכיו"צ דרשו על קרא מי גר אתך וכו' ודו"ק:

רא תעשו עול במשפט במדה ובמשקל, יעוין תו"כ. ויתכן, דהכונה, דאף אם תדע שפלוני הקונה ממוך גזל מאתך או חייבך, לא תעשה לו עול במשקל ליעול המגיע לך ממנו, אף שזהו במשפט, שעפ"י דין מגיע לך המעות, ודו"ק:

מאזני דקד כו' אני ד' אלוקים אשר הולאתי אתכם מארץ מצרים, הנה ב' ליזית ושרית וריבית כתיב ליזית מצרים, ועיין ריש איזוה נשך, ובטלוה נכתב להיות לכם לאלקים, היינו שהמזות אלו המה אלקות, כי אינם מושגים בדת הנימוסי כמו ליזית ושרית וריבית מדעיתו הנהגת הנימוסית אינה מסכמת לזה, לכן כתיב להיות לכם לאלקים, גזור ומזוה, שלא תשנו גזרתי ופקודתי ועל מנת כן העליתי אתכם מארץ מצרים, אבל במשקלות שהוא ענין מוסכם בדת הנימוסי ושכל האטמי גזור לזה וכלי לווי אלקי ישיג זאת האדם מדעתו, לכן לא כתיב בהם להיות לכם לאלקים, ופשוט:

וא בני ישראל תאמרו, עונשין על אזהרות, רש"י. פירוש דפרשה ראשונה נאמר אל כל עדת ישראל כולל הגשים ג"כ, וכאן בעונשין אין מלווין הגשים לענוש שפסולין לדון דיני נפשות לכו"ע, לכן רק ואל בני ישראל לא בנות ישראל, שאינן מלווין לענוש ולדון הנסקלין והנשרפין, ופשוט, ולכן מתחיל ואל בני כמו באמלע הדבור, ובאזהרות ב' אחרי כתר ואמרת אליהם לרבות נשים:

מזרעו

שהש"ת גדר ביורה מתחילה ועשה משמרת לזה בטבע ולכן כתיב משמרת, ודו"ק:

את שבתותי תשמורו ומקדשי תראו כו', פירוש, דיגיעת דרך ארץ משכחת עון, ובשבתות וי"ט בטלים ממלאכתן ויכולים לבוא לידי עבירה, וכמו שאמר סקבא דשחא ריגלא, ובמבזים סוף הלכות אי"ב חייבין ב"ד להושיב שומרים בגלל כו', וכן במקדש בנשים יולדות וזבות, שמביאות קרבנותיהן למקדש, וכמעשה שהיה אשר ישכבון את הנשים השובאות כו', ולכן אמר שבתותי תשמורו ומקדשי תראו, שלא יהא שום נדנד זימה ולא תזנה הארץ אני ד', וקלת מזה מלאתי בבטח"ט.

ונראה דזה הטעם דגזרו חכמים שלא תלא אשה בשבת בתכשיטין לשוק באשה ולא גזרו באיש, כשיטת ר"ת ורז"ה במאור, וביאורם הר"ן בפרק כמה אשה, היינו שלא יכסלו בעריות בשבתות, בזמן שהן נחין ממלאכה, ורבותינו רמזו ע"ז בילקוט איוב ל"א ומה אתבונן על בתולה לפיכך אמרו ז"ל, שאסור דאשה ללכת בתכשיטיה אף בחול לרטי"ר, ודו"ק, יעו"ש בילקוט:

אר תבקשו לטמאה בהם, מורה דללמוד להורות מותר, כמו שאמרו סוף ד"מ ברי"א בנטיעת קישואין, דרך לבקש לטמא בהם, בזה אל תפנו אל האובות כו' והוא תוספות ביאור על הלאו, ופשוט, לכן מסיים אני ד' אלוקים, שלפני השי"ת נגלו תעלומות הלב וידוע אם מוכן ללמוד או לא:

ויראת מאלקך, בפרק אילו הן הלוקין חוטם אונן משמוע דמים, דלא שמע בזילותא דלורבא מרבנן ושתקיגון ר"א בר שמעון, עיין רש"י. הנה זה מוסר השכל, כי למה היה ראוי לעונש גדול כזה, רק דבעוה"ר, שקנאה מזויה בין תלמידי חכמים, הנה איש פחות המעלה יתקנא לפעמים על כבוד לורבא מרבנן מחכם מפורסם, כי רבה המשטמה והרכילות, לא כן ר"א בר"ש היה תמיד מורה על הילול לורבא מרבנן ולבש כמעיל קנאה לכבוד חד מרבנן, לכן פסם אחד כי שתק היה זילזול גדול להאי לורבא מרבנן יותר מזילותא דהאי גבירא, דאמרו כולן בודאי יודע ר' אליעזר עליו דברים רעים הרבה, שאלי"כ לא היה שותף, והיה ציון ללורבא מרבנן, משא"כ עכשיו, כאשר יתקנה חכם מפורסם על זילותא דלורבא מרבנן, אז לא יהיה ציון, דמי לא ידע כי הת"ח שונאין זליי, ויש מתכבד בקלוגי של חבריו, ד' ישמרתו מכל אלה:

וכי יגור אתך גר בארצכם לא חוטו אותו כאזרח

משך

קדושים

חכמה

קן 211

מזרעו ולא כל זרעו. יתכן כי הע"ז היה הטעאה אלל ההמון כמוש"כ רבינו. ונביאי הע"ז הגדילו הטעיות באמרים כי מי אשר יקטיר בנו יהיה מושפע ממערכות השמים ובהאליל פרי בטנו יתדבק אליהם דבוק גמור וישפיעו עליו כל טוב. כדבר הנשים האחרות לירמיה. ואלל בעל שכל הבריא במעט עיון וביקורת על מעשיהם יבין את כל שקריותם ופחזותם. אשר עיקר מגמתם היה לקבץ הון. וכמו שאמרו במדרש כמה שעשו נביאי הבעל בחיאל בית כוי. וכן בירושלמי ריש ע"ז בעגלי ירבעם ולעשות כל התאות המגומות להיות כולם נבעלים לקדושיהם. והנה אם נתן מזרעו לא חיפש אחרי השקר ולא ירד לעומקי מחשבותם. אבל אם נתן כל זרעו. אז היה נופל הספק בלבדו פן יש חיזה שקר והוא הולך ערירי. ולכן היה מתחבולות נביאי המולך. שלא למסור כל זרעו לשרפס באש פון יודע שקרם וזדונם. ולכן פטרתו התורה. ועיין במלחמת מלוא לרשב"ש ודוק:

עם הארץ ירגמהו באבן. היה לריך למיכתב לפי הנקודה בוא"ז ירגמהו ומרמו להא שאמרו דשי לה חד כי הכי דתיית מרזיא ואחד מן העדים דוחפו שרוגס אותו עד אחד ולכן הכתיב בלשון יחיד. וכיוצא דרשו על קרא דתזבחהו:

ואם העלם יעלימו וכו' בתמו מזרעו למולך. לר' שמעון דאמר העובד ע"ז מזילין אותו בנפשו (פרק בן סור"מ ע"ד) ורשב"ש יליף חלול חלול [דכתיב להעביר למולך ולא תחלל כו' רש"י] קמ"ל. שרק אם אינן הורגין אותו אח"כ אחרי שטעה מעשה נענשין כולן בעומו. אבל אם לא הרגוהו קודם שנתן מזרעו למולך. רק שרלה לעשות המעשה. אז אינן נענשין על מה שלא קיימו דין רודף צו להמיתו טרם שטעה המעשה. ולכן דייק בתמו מזרעו למולך. כשכבר נתן. ודוק: **והנפש** אשר תפנה כו' בנפש היא והכרתי אותו. נפש. בכל מקום נפש הוא לשון נקבה ואיך אמר והכרתי אותו. לכן יתכן דעיין ריש כריתות דסקיל וטרי מנא לן חלוקה בואז וידעוני. אם חלוקה דמיוז מיתה מחלק לחטאות. ונראה לנו. דלכן כתב אותו דפירוש דהש"ת יכרית האוב או הידעוני מקרב עם ישראל. וכמו שאמר במולך אותו ואת כל הזונים כו'. קן אמר שיכרית האוב והידעוני מקרב עמו ישראל. ולכן אמר אותו. וכמו שאמר ריש פרק אותו ואת בנו אותו לחלק. וכן אמר בשאלו אשר הכרית כו' מן הארץ. ולפי זה חלוקין לכריתות. ולכן חייבין שתי חטאות כפסק רבינו. ודוק:

והתקדשתם יהייתם קדושים. פירוש. שמחשבה של

ע"ז במעשה. שנאמר למען תפוס ישראל בלבים. לכן הגם כי כחות המחשבה אינם ברשותו של אדם. שמה יעשה אם הלכ חושב והשכל מוטעה. לכן הבטיח הש"ת והתקדשתם. שתעשה פעולות להיות קדוש במעשה ברחוק מכל התועבות. ואני אבטיח אתכם והייתם קדושים. שאטערה גם מחשבתכם והבא לטעור מוסייעין אותו. ועיין סוף פרק אחר להם הממונה: **איש** אשר יקלל את אביו ואת אמו. הנה בפרק מרובה דף ס"ה אמר את פסקיה קרא. וזה להורות. דאף אם אביו ואמוהמה נפדרים זה מזה ומרוחקים זמ"ז. והוא יתבע כבוד אביו ועבור זה יבזה ויקלל את אביו או יקלל את אמו. כי היטב חרה לו על כבוד אביו או אמו ג"כ דמיו צו.

ויתכן דרמו הסבוק. דלא כבן סור"מ. שאינו נוהג רק בבן ולא איש. אלא אפילו בגדול. שכבר הוא ברשות עלמו. ובזה ג"כ אינו. פבץ סור"מ שאם רצו למחול לו קודם גמר דין מוחלין לו. לכן אמר. שבמקלל כיון שיש עדים והתראה לא מועיל מחילה מאבותיו. דדוקא בן סור"מ שעל להבא נידון ע"ש סופו לכן מועיל מאבותיו מחילה. אבל כאן נידון על העבירה שכבר עשה. אביו ואמו קלל. לכן דמיו צו ולא מועיל מחילה. וכן כתב הרמב"ם בהלכות סנהדרין פרק כ"ו ה"ז גבי נשיא יעו"ש:

ואיש אשר יאף את אשת איש אשר יאף כו' רעהו. בזונתן פירש דאשת איש הוא ארוסה ואשת רעהו הוא בעולה. וכמו בפרק ד"מ הכל היו כו' יאלת ארוסה. ויתכן דקיי"ל קדושין שאינן מסורין לבאה היו קדושין. ואם אמר הרי את מקודשת לאחד מבני היא לריבה גמי. ובזה א"א הו"א. אבל לא אשת רעהו שאינו מבורר למי היא מקודשת. [ולפי מה שפירשו בקדושין י"ט. דממעט יבם ע"כ על נשואה קאי. ואכמ"ל]:

ואיש אשר ישכב את אשת כו' מות יומתו שניהם. פירוש. שדנין את שניהם למיתה. ולכן כתוב זה רק באשת אביו וכלתו. להורות דגומרין דין שניהם ביום אחד. שאפילו אם היא בת כהן ג"כ דינם בסקילה החמורה משרפה ומיתה אחת ועבירה אחת. דנין ביום אחד. אבל גבי נושא ונאפת או אשה ואמה. אם אמה ארוסה או האשה ארוסה. דאשת איש ובת כהן. דבת כהן הוי בשרפה באשת איש. וארוסה באשה ואמה בסקילה. והוא באשת איש בחנק ובאשה ואמה בשרפה. אין גומרין מיתה שניהם ביום אחד. לכן לא כתב אללם מות יומתו שניהם. דאין גמר דין שניהם ביום אחד. ודוק:

משך

קדושים

חכמה

וזה עשו שניהם, כי המעשה באה משניהם: **יִאִישׁ** אשר יקח את אשה ואת אמה, ואיש להוליד את הקטן. תו"כ, ו"ע הא נושאין על האנוסה, ואם קטן הוא הרי אין לו זהבית קדושין ואמאי לריך למעטו. וז"ל כמו שפירש הגמרא קדושין י"ט על אשת איש יעו"ש בגון שיבמה מאחיו ובא עליה כשהוא בן ט', דקנאה מן התורה ונעשית אשתו ואפ"ה השוכב עמה פטור מדין א"א, ה"נ פטור הך גברא אם נשא את אמה אפלו בעודו גדול ובא על אמה, ופשוט. אך לא מסתברא כלל, דיפטור אפילו אם בא בגדלותו, וכפי הנראה, דדוקא בא כשהוא קטן על אם יבמתו שבא עליה, אף דלשון ואיש כי יקח משמע שלריך שיהיה גדול בקחת שניהם אפ"ה לא מסתברא. ודוק, **וְנִרְאָה** פשוט, דהא דנחמטע בקטן שבא על יבמתו אשתו שזנתה ממיתה, דוקא ממיתה דכתיב ביה ולא מכרת ולא, דכתיב בפ' קדושים ושם כתיב אשת עמיתך, וזהו בין קטן, בין גדול דכתיב ואיש כי יתן מוס בעמיתו, ל"ה איש את עמיתו אע"פ דסתמת הרמב"ם לא משמע כן. והא דסבדי כ"פ לענין תמיתו אחר מיתת אשתו, דאף מכרת נחמטע, משום דילפינן כרת בחמותו מזימה דכתיב באשה ואמה גבי שרפה, ודוק. ולפי' נסתרו דברי האבני מלואים סימן א' ואכמ"ל:

יִאִישׁ אשר יתן שכבתו בזהמה מות יומת ואת הבהמה תהרגו ואשה אשר תקרב כו' והרגת את האשה ואת הבהמה. לפי מה שחידש רבינו הגר"א באליהו רבא למסכת נדה, דאשה קטנה הנרבעת אין הבהמה נסקלת על ידה, דפתוי קטנה אונס וליכא תקלה על ידה, אבל בקטן הבא על הבהמה, נסקלת הבהמה על ידו, דאין קשוי אלא לדעת, ורזון גמור הוא ובר קטלא, רק רחמנא חס עליה והוי תקלה גמורה ונסקלת הבהמה, לפי' איש הא דבאשה כתיב והרגת את האשה ואת הבהמה, היינו היכי דהיא בת עונשין נסקלת הבהמה על ידה, אבל באיש כתיב באנפי נפשיה מות יומת האיש ואת הבהמה תהרגו, היינו אף אם השוכב אינו איש שהוא קטן, ג"כ הבהמה תהרגו, ודוק. וא"ש מה דתניא בפרק ד' מיתות כ"ה זכר בן ט' שנים יו"ס אחד כו' והאשה המביאה את הבהמה כו' ולא תני שלשה שנים באשה, דבקטנה אין הבהמה נסקלת על ידה, אבל מהא דמיייתי סייעתא לרב משמע דדייק, דגשכב זכר מיירי מדלא תני באשה בת שלש מוכחי דבאשה לכל ערוות כן לא הכי, ורק בזכר דגשכב בן תשע הוי רבותא. יעו"ש ברש"י, סוף דבר הדבר נכון בלשון הכתוב ובצריכתא

מוֹת יומתו שניהם, הנה גבי אשת אביו וכלתו יתכן שמקורם נשא בתן ואח"כ הוי איסור אשת אב או כלתו איסור מוסיף, דאיתוסף איסור לבני אביו או על אחי בנו מאמו והוי הבעל בסקילה, אבל לגבי האשה הוי רק איסור כולל, דנאסרת עוד בגברי ואסורים עליה מלגד חמיה וכן בעלה עוד גברי, ולא איסור מוסיף, ולמאן דאית ליה איסור מוסיף לא כולל א"כ הבעל בסקילה והנבעלת בשרפה, דאיסור כולל לגבה לא חייל על איסור ראשון, לכן כתיב מות יומתו שניהם, שבמיתה הם שניהם, אבל בסקילה יתכן ביניהם הבדל, ודו"ק, אבל ל"ע איך ידונו הזוממין אם הוי בכלל לאחיו ולא לאחותו גם כשמיתה הבעל חמורה ו"ע. **יִאִישׁ** אשר ישכב את כלתו כו' תבל עשו, הקדמונים פירשו מלשון תכלול בעיניו, שנכלל הלבן עם השחור, כן כאן נכלל זרע האב עם זרע הבן, ולריך להבין דא"כ ה"ל למיכתב גבי אשת אביו תבל עשו, שמכללין זרע האב עם זרע הבן, אולם הדבר עמוק עפ"י מה דאמר ריש פרק הגשרפין ועוד בזה בשרפה וכלתה בסקילה הילכך לא נדונה הוא עלמו יוכיח דבתו בשרפה ופלתו בסקילה, וא"כ המובן הראשון מהגמ' היה, דהטעם מלד קורבה, שכמו בתו קורבה, כן אשת בנו ודמי, דא"כ הלא בתו היא קרובה יותר, שהיא קרובה מלד עלמה בתולדה, והיא רק מלד הקטין שהיא אשת בנו, ואיך אפשר דבתו הקרובה יותר תהא במיתה קלה מן כלתו, ולכן גבי אשת אביו מלינו לומר דהוי מלד קורבה ולא הוי ק"מ, דאמו הקרובה בעלם שפיר בסקילה וכן א"א, דזכרה הוי האשה ביחס הקרובה מה שבנקבה היא עלמה, וכיו"ב אמרו בימות פ"ב גבי שניות מד"ס כל שבנקבה ערוה בזכר גזרו על אשתו, אבל גבי כלתו אם הוי מלד קורבה לא יתכן, דבנקבה היא בתו בשרפה ואשת בנו בסקילה, הלא הקורבה אינה בתולדה, לכן מפרש, שאין הטעם משום הקורבה רק משום שכלכלו זרע האב עם זרע הבן ותכל עשו, ולכן גבי דודתו ואשת אחיו כתוב ערוה דודו גילה, שהטעם מפני הקורבה וערוה דודו הוא ביחס הקורבה, כמו שבנקבה היא אחות אביו כן בזכר אשת אחי אביו בכרת, וכן אשת אחיו הוא ביחס אחותו בנקבה, בינה זה, ובספרי אור שמח כתבתי, בזה ענין מופלא בזהלמודים, יעו"ש:

יִאִישׁ אשר ישכב את זכר תועבה עשו שניהם, פירוש כי אמרו שזממא נתן הש"י באשה, שאל"כ היחה חובעת וגרבעת בשוקי, הוא כי הנושה גדול אלה, לכן אמרו בימות שהוא מרגילה, משא"כ בזכרים המה שניהם שוין לסבת החובעה

ולא אמרינן, דהיא מביאה קרבן על כל ביאה, הואיל וגרמה ליה להביא חמש קרבנות, ועיין כריתות ט"ו ע"א ובירושלמי סנהדרין פרק ד' מיתות ה"ה. יע"ש. וזה עונו יסא, שאין נפק"מ אם היא בת חיוב או לא או אם היא מביאה חמשה קרבנות או לא, רק הוא בהשקפה אל עונו יסא. ודוק:

וערות אמות אמן ואחות אבין לא תגלה. הנה בפרשה אחרי מות כתיב כל חד בלאו

בפני עלמו וכאן חזר וכללן, והוא להורות, דאשה שהיא אמות אביו ואחות אמו כאחד, כגון, שראובן היה לו בנים מאשה אחרת, ולאה היה לה בנים מאיש אחר, וגשא ראוהו את לאה והולידו בנים, וגשאו בן ובת מראובן ולאה והולידו בנים, אי"כ לאלו הבנים יש אמות מאם ואחות מאב, ואי"כ ע"ז כתיב ערות אמות אמן ואחות אבין לא תגלה, אי"כ ממלא מוכחא, דאמות האם מן האם אסורה, ולזה אמר הברייתא, דאשמעינן, דאמות האם אסורה מן האם, דודאי קרא לא מיירי בממזרים, ובהיתר לא משכחת רק באמות האם או אמות האב מן האם, וכיון בס"ד:

וערות אמות אמן ואחות אבין כו', יעוין תו"כ, והביאו רש"י דבא להורות, דבין מן האב ובין מן האם, דלא נאמר דוקא מן האב, וכמו בדודתו, ובפרק הבא ע"כ מלריך הא דתנא קרא באמות אביו ואחות אמו, דאי תנא אמות אמו משום, דהיא ודאי, אבל אביו דספק אימא, דדוקא אמות אביו מן האב ולא מן האם, ולי"ב, הא כיון דהוי ספק אחרת דקיל מאמות אמו דהוי ודאי, ואיך יתכן דלא נחייבו רק על אמות אביו מן האב, דאיכא עוד ספק, ולא על אמות אביו מן האם, דליכא רק חד ספק, דעל אמות אביו מן האב איכא ספק גם על אבי אביו ואחות אביו, ויש לישב, וק"ל:

עונם יסאו, ובאשת דודו כתיב חטאם יסאו, כי יצא לא מתגרא בקרבות כדאמר ביומא, ולכן באמות אביו, שזה נגד הטבע כתוב עון, שזה מדרגה, ובאשת דודו חטא, שילרו חוקסו:

ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה היא. הלא כנדה מה נדה, אעפ"י שיש לה היתר לאחר מלאך, בשעת איסורה בכרת אף אשת אח אעפ"י שיש לה היתר לאחר מלאך בחיי בעלה בכרת (הבא ע"י דף נ"ד), הא דלא כתיב נדה היא בפי' אחרי גבי לאוין, לפי הירושלמי שהביאו בריש יבמות בתוספות, דאשת אחיו מאמו שאין לה היתר אינה בכרת או בערירי, לכן לא תני בפי' אחרי ששם גבי לאוין כ"ל אף אשת אחיו מאמו שאין לה היתר לאחר מיתתו

אבל

ובברייתא בס"ד, ועיי"ש בדברי הגר"א ודוק. **או** ילי, דמשום שהעושה אותן, עושה בלינעה שלא תסורנו עין, ולכן כתוב באיש מיתתו בפי"ע, לרמוז למה שאמרו רבנן, שזר של פלוני דנהרג על פיו, משום דאין אדם משים עלמו רשע, והוי כמו שאמר פלוני רבע שורו של פלוני, והוא עם אחר מלטרפין להורגו, לכן הוא אינו במיתה והבהמה נהרגת, אבל באשה דלאו בת עדות היא, אי"כ אם יש עדים מלוי שהתרו גם בה ונהרגין שניהם ודוק.

ויתכן עוד לשיטת רמב"ם, דאונסין איתו לבוא על הערוה חייב מיתה, דאין קשוי חלא לדעת, מיירי הכא אף באונסין איתו, ולכן אינו דומה לבהמה ופרטו בפי"ע מות יומת, אבל באשה הנרבעת אם באונס לא עבדא כלום ופטורה אף במציאתו עליה, כמו מי שעבד ע"ז באונס ורק בדרון מיירי קרא, אי"כ נכללת עם הבהמה, דדומה לה בכל דבר, ודוק: **מות** יומתו דמיהם בס. לפי השקפה הראשונה קאי על האשה והבהמה, ולמה לא כתב זה גבי אדם הרובע בהמה, והוא נאות לשיטת ר' שמעון, דשרפה חמורה מסקילה, וקמ"ל דסד"א, דאם היא בת כהן מאורסה או נשואה תהא מיתתה בחמורה, זה שרפה, לכן כתב דמיהם בס, שלעולם מיתתה בסקילה, והוא משום דכי תחל לזנות כתיב ואין זנות בבהמה, וכמו שאמרו בסוף תמורה וביבמות כ"ח יע"ש, ולכן לעולם מיתתה בסקילה, ודוק:

ואיש אשר יקח אמותו כו' וראה את ערותה, רבי יצחק אמר חייבי כריתות בכלל היו (בכלל הלוקין) ולמה יצאת כרת באחותו לדנו בכרת ולא במלקות (בפרק אלו הן הלוקין). מה מחוורא שמועה דאמר עולא בריש היו בודקין מנין להתראה מן התורה שגאמר וראה את ערותה אטו בראה תליא מילתא, חלא עד שיראהו, טעמו של דבר אם אינו ענין לכרת תניה ענין למלקות ולפי רבי יצחק דאשמעינן, דאין מלקות בחי"כ איש טובא, דאע"ג דוראה את ערותה, שהראוהו טעמו של דבר, היינו שהתרו בו אפי"ה, אין כאן מלקות רק כרת לחודא, ואין לריך לומר אם אינו ענין, ודוק:

ונכרתו לעיני בני עמם ערות אחותו גלה עונו יסא, הא דכתיב בלשון יחיד, נראה, דאף

אם בא על הקטנה, שהיא לאו בת פושטין ג"כ חייב כרת, וכן דריש בסוף פרק ד' מיתות קרא דומת האיש לבדו, או דאמא להשמיענו, דאף אם הוא בחמשה העלמות והיא בהעלם אחד, אינה מביאה רק קרבן אחד והוא מביא על כל העלם קרבן בפני עלמו

משך

קדושים

חכמה

ולא משפחת אס' ומי שנשא אשה ושהתה עשר שנים ולא ילדה כופין אותו להוליא. משא"כ אשה אי"כ איש שלקח את אשת אחיו. אס' לאחיו היה לו בנים ממנה או שהיה אח מאמו. איך יתכן שהבנים שהיו לה מאחיו ימותו ואי"כ ילך אחיו ערירי. ומה חטא הוא שילך בלא בנים אם אשתו זנתה שהכתוב מדבר על דרך הרגיל. שאחיו לא נשא אחרת רק אותה ואין לו בנים רק ממנה. רק אם נדה היא. שיש לה היתר היינו שאין לאחיו בנים. אז אם יש לה בנים מאחר ימותו בניה וערירים יהיו. לא כן באשת דודו. שאם יש לה בנים מדודו. אז לא יתכן שימותו בניה. הלא יהיה דודו בלא בנים ומה חטא שילך ערירי אם אשתו זנתה. לכן כתוב שם רק ערירים ימותו. פירושי דמחטאן ואילך. אם יהיה להן בנים ימותו. אבל בנים שיש להן לא ימותו. דהוא מה חטא שילך ערירי אם אשתו זנתה. ועיין פרק הבא ע"י דף ג"ה ע"א ובפרש"י שם. וכאן בפרש"י היפוך הדברים ול"ע. ודוק:

ישי עריות אשר כתוב כי יקח לשון קיחה. הוא נשואין דרך לקומין. ועיין ריש נושאין על האנוסה בזה. ובירושלמי והא כתיב לא יקח את אשת אביו בא להודיע שיהיה מותר בה עד שלא ניסת לאביו כו'. יעו"ש דבר נפלא. ועל אחותו משני לפי שקין נשא אחותו. יעו"ש. ולפי דברי ר' יוסי דאין איסור חל על איסור יתכן. דמורה לנו לקומין. משום שאשת איש אינה ניקחת לשנים בלא דת ומלוה. שאם היא מופקרת אינה לקוחה. אבל איסור אשת אחיו יתכן שהיתה קודם אשת אחיו מאמו ואח"כ ניסת לאחיו מאביו ולא חל איסור דאשת אחיו מאביו. ולא קא' בערירי רק בכרת. כדמפרשי תוס' ריש יבמות. וכן אשה ואמה. אם תמותו נשואה מקודם אי"כ נידון בזיקה ראשונה באיסור. אי"כ וליכא שרפה. ולכן כתב אשר יקח דוקא. שהיה לו לקומין בה מקודם. אבל אשת אביו וכלתו הלא חלות האיסור כשתתקדשו לאביו ולבנו חל תיקף האיסור. ואם היו נשואות לאיש מקודם הלא פקע איסורן במיתת בעליהן. וכי קמויות הן לאביו ולבנו חייב עליהן. ולכן כתיב אשר ישכב את אשה דוה. שאפילו היא אי"כ חייב איסור נדה. דמוסיף איסורא לבעלה דהוי איסור מוסיף. ולכן על אחותו מוכרחין אנו לחירוק ירושלמי. שקין נשא אחותו:

ואבריר אהבם מן העמים להיות לי. בשמונה פרקים ביארי. שזה אינו על מלות שכליות. שבלשון חכמים נקראים מלות. בזה לריך להיות שונאם בעלם ויהיו שונאים בלבו. ורק שמעיות. כמו חזיר ובב"ח וכיו"ב. המה נקראים מוקים בזה שיאמר אפשי בזה. אבל

אבל לתלמודא דילן ל"ל בפשוטי. דעשה דוחה ללאו. אי"כ אינו תמוה מה דעשה דיבוס דוחה לל"ת דאשת אחי. משא"כ גבי כרת דאין עשה דוחה לל"ת שיש בו כרת. כדמסיק בריש פ"ק דיבמות. ערוה גופא ל"ל קרא. דאין עשה דוחה לל"ת שיש בו כרת. לכן כתב היא כנדה. דתורת היתר הוא ולא תורת דמיה. דמעיקרא כשנאסרה לא נאסרה לאחר מיתה. היכא דאיכא יבוס. ודוק. ועיין תוספות שם ד"ה אלא רמז ליבמה שאסורה בחיי בעלה כן. ופשוט.

ויתכן דמרמז. דאפילו אם אסורה לעלמא מחמת. שהיא זקוקה אליו והיא כנדה. דלכולי עלמא אסורה. וזה הוא במעוברת וצ"ל עליה והולד של קיימא. דאין הולד פוטר עד שילא לאויר העולם. ג"כ חייב כרת על ביאתו ודוק. ועיין ריש החולץ.

ובתו"כ פרק י"ב פסקא ח'. באשת אחיו מאביו הכתוב מדבר. הקרבן אהרן כתב דמשבשתא הוא. ובמח"כ נעלם ממנו. כי הובא בית ד' הוא תלמוד ירושלמי. פרק כלל גדול ובמס' סנהדרין. וכבר ישבו על מדוכה זו רבותינו בעלי התוס' בריש יבמות עיי"ש באורך. אך לכאורה סותר דבריו הקודמים בפסקא ו' ועוד קו"ח ומה אם במקום שהתיר מכלל אשת אחיו מאביו אסר מכלל אשת אחיו מאמו מקום שלא התיר מכלל אשת אחי אביו וכו'. אך פשוט. דאף דממעט אותו התו"כ. היינו רק מכת. דזה כתיבא צפ' דהכא. אבל מלאו דכתיבא באחרי מות לא ממעטינא. ואפשר דדריש כמו דדריש בפרק הבא על יבמות מערות אחיך. היא בין מן האב. בין מן האם. וזה כתיב גבי לאוין באחרי. אי"כ איש דקאמר או אינו אלא באשת אחי אביו מאמו. כו' ועוד. קו"ח. פירוש. דאילו אחרת דלא מיירי באשת אחי אביו מאמו. או גם לאו ליכא. דהא קא ילפת גז"ש דודתו דודתי לעיל (עיי"ש היטב). ואי"כ ילפינן מקו"ח. דאשת אחיו מאמו הא אסור בלאו. ודוק. אך לפלא בפסקא י"א קאמר מכאן אמרו ט"ז נשים פטורות לריותיהן. ובזה ע"כ אשת אחיו מאמו והא ליכא בה כרת. ול"ע. ול"ל כתיב דתוס' תמן עיי"ש:

ערות אחיו גלה ערירים יהיו. עיין בזה בתו"כ שממעט אשת אחיו מאמו. שגדה פירוש מי שיש לה היתר והוא אשת אח שאין לו בנים. רק שהיא גרושה ממנו. שאם יחזור אחיו ויקחנה. הלא תהא מותרת אחר מותו דיבוס לאחיו. והנה להריב"א בכל חייבי כריתות אין ערירי. יעו"ש. ואי"כ הלא עיקר הבנים מיוחסין להאב ומשפחת אב קרויה משפחה

רה יטמא. על הודאי מטמא ואינו מטמא על הספק. תי"ב. וגרסה דממעט אם ספק שמא היתה לאיש או שמא נתארסה. אע"ג דמלינין לומר דמוקמינין על החזקה דלא נבעלה לאיש או לא נתארסה בכ"ז אינו מטמא. דכ"ל:

בעמיין להחלו. בתו"כ. נהג מנהג כזה הרי הוא חולים יכול יהיו חולים לעולם ת"ל בעמיו בזמן שהיה עמו הרי הוא חולים פירש הרי הוא בקדושתו. פירוש. שמפרש לא יטמא בעל לאשתו הפסולה שמחלתו מכהונה. ולכן אמר שה"ל דהאשה הפסולה מחלתו לעולם וכמו שפסול מחלה לעולם. לכן ת"ל בעמיו. בזמן שהיה עמו הרי הוא חולים דבשעה. שהוא דר עמה הוא חולין. פירש ממנה. כמו מדר לגרש אף שעוד לא גרשה יורד ועובר. זה פירשו האמיתי. וכן פירש רבינו בפירוש המשנה פ"ג דסוטה. יעו"ש:

רא יקרח קרחה בראשם כו'. כתב זה להורות שהמגולח זקן ומקורח ראש כו' אינו ראוי שימש ע"ג מזבח ומחלל עבודה לפ"ז. ואין זה סותר לדברי הגמ' בזבחים י"ז דלמרי. דאינו מחלל עבודה. דאיסורים דקרחה וגלות זקן. ושרט הוי דינו כמטמא למתים וכנושא נשים פסולות. דכל זמן שהם עמו מחלל עבודה [לדעת קל"ה] ואינו עובד ע"ג המזבח וכיון שגורר הוא כשר לעבוד כו'. כן הכא עד שיקבל עליו שלא לעשות עוד זה פסול לעבוד. ויעוין מוס' יבמות פ"ה ד"ה וכלי. שהוא פסול. ועיין בזכרות דף פ"ז ודוק. ואל זה כוון הראב"ע כאן יעו"ש ומזין:

והא דכתיב לא יקרח בה"י והקרי בוא"ז עיין זוה"ק. והנראה דמרתו לרין של התוספתא דמכות ופסקה הרמב"ם. דהקורח קרחה בראש חבירו חייב ג"כ. לכן דרשין הקרי והכתיב ביחד לא יקרחו וכאילו אמרי. שלא יקרחו קרחה בראשם. היינו אחרים לא יקרחו. וכיו"ב דרש הגמ' שבעות דף ל"ה על קרא דואם לא יגיד כו' ודוק: **קדושים** יהיו כו' ולא יחללו כו' כי את אש ד' לחם אלקיהם הם מקריבים והיו קדש.

אולי מרמו. דכמו דלמרי בפ"ק דמכות. דהמטמא למת מלוה סד"א דליפטור מחרת אם נכנס למקדש. כן הו"א. דבמלי דרשות הוא הטומאה מחלל אם שמש בטומאתו אבל אם נטמא למת מלוה אימא. דאינו מחלל עבודה. ולעיל כתב לא יטמא בעל בעמיו להחלו והכונה. דאם הוא מטמא למתים הרי הוא חולין וכדנתיא בתו"כ נהג מנהג כזה הרי הוא חולין. לכן אמר כאן דאע"ג דטימא עלמו לאביו וכיו"ב שטומאה

אבל מה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי. יעוין שם פרק שני. לכן אמר יעוזב רשע דרכו. שזה רק דברים חוקים והילך מחלואו להן. רק שגזרה כמו עריות ומאכלת אסורות. ע"ז יעוזב דרכו לבד ואיש און. שאין בכל התנ"ך הוא על גזל וחמס וכיו"ב. דברים השמעיים לחמוד אשת רעהו וכיו"ב בזה גם מחשבותיו יעוזב. שנפש המעולה אינו לריך להתאות לזה. ולכן אמר והאונת למותיו. שיכנים תוך לבו. שלא ירהר בזה כלל. ושחרת כל חוקיו שיטמור אבל יתאוה להן. רק ישמור מזל הגזרה ויהיו שכרו יותר גדול: **הפטורה**. אפס כי לא השמר אשמיד ב"י כו' בחרב ימותו כל חטאי עמי כו'. פירוש. כי לא להשמיד ב"י ולא יפול לרור ארץ. הוא הגרוע שבהם. כמו לרור. וכל חטאי עמי ימותו בחרב. כמו שאמרו ירושלמי ריש פרק ד' מיתות ולרשות לא ניתן אלא סוף בלבד. ואמרו ב"מ דף מ"ז. דהרובי ב"ד כיון דבין מקטלי לא הוי מיתתן כפרה עלייהו. אבל הרובי מלכות. כיון דלאו ב"דן מקטלי. הוי מיתתן כפרה עלייהו. לכן אמר בחרב ימותו כל חטאי עמי היינו ב"דן המלכות ומיתתן תהא מכפרת. ולכן ביום ההוא אקים סוכת דוד:

אמור

אמור אל הכהנים וכו'. בראב"ע. דקאי על הפרשה הקודמת. לפי שהכהנים שומרי התורה. ומה נאות זה לפי המובא בסנהדרין פ"ד. דבזמן שיש כהן מקריב על המזבח דנין דיני נפשות. ולכן פרשה הקודמת. דבעונשין של עריות מייירי אמור אל הכהנים. דזה דוקא בזמן שכהן מקריב ע"ג המזבח. ופשוט:

כי אם לשאר הקרוב אליו לאמו ולאביו כו'. הקדים אמו לאביו מפני. כי עיקר טעמא דאמו וכל הקרובים הוא מפני. שאם לא יטמא להם הקרוב. לא יתעסק בהם אחרי. וכמו שאמרו ביבמות פרק האשה רבה דף פ"ט. דמהאי טעמא מטמא בעל לאשתו קטנה. יעו"ש. ולכן קרי להו בפרק הישן דף כ"ה מתי מלוה. יעו"ש. ומן הדין הבעל חייב בקבורתה. ואע"ג שהוא מדברי סופרים. מ"מ כן הדין והמנהג. ובפרט שהבעל יורשה מחיוב בקבורתה מן התורה. ולכן אמר לאמו אעפ"י שאביו קיים. וא"כ סד"א דיש לה קוברין. היינו אביו לא יטמא הבן. קמ"ל. דאעפ"כ מטמא הבן לאמו. ומשום הקדים לאמו קודם לאביו. אבל בכה"ג אמר לאביו קודם לאמו. שאעפ"י שאביו אינו קיים ואפ"ה אינו מטמא לאמו. ודוק: